דעהו

דע את אלקי אביך ועבדהו

גליון מיוחד **לבחורי חמד** • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

גליון קלה - פרשת פינחס - שנת תשפ"ג

פטרון מערכת דעהו:
נתנדב לע"נ הרה"ח **זאב** ב"ר **משה** ע"ה
וזו' האה"ח מרת **פעריל** ב"ר **טובי'** ע"ה

מסילת ישרים
שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

לשוב אליך באמת ובלב שלם:
אמת'ע תשובה מיינט, חרטה פון טיפן הארץ

עמוד ה'

משנת החסידות
שיעורים בספר התניא פרק מ
שיעור פג – א (פרשת ויצא תשס"א)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

הקטנים עם הגדולים: עבודת ה' במצבי קטנות וגדלות

א. ומי גוי גדול: מעלת עבודת ה' באהבה וביראה - במצב של גדלות

שלש מדרגות בעבודת ה'; ביצים, אפרוחים, בנים, כנגד שלשה כוחות שבאדם; כח הפעולה, ההרגש, והשכל | **והם שלשה זמנים בגידול הולד; עיבור, יניקה, מוחין** | 'עיבור' – חיות המוח רק כדי להשלים את כח האברים, והעבודה בדרגה זו: פעולת המצוות בכח האברים בלבד | **'יניקה' - בירור הרגש הלב, ועבודה מתוך אהבה ויראה טבעיים** | 'מוחין' - דרגת 'בנים': עבודת ה' מתוך דחילו ורחימו שכליים | **'לא תקח האם [מ]על הבנים' – כי על דרגת הבנים שורה השכינה בתדירות** | כל זה ישנו בפרטות בכל מדרגה בעבודת ה'

ב. לא איתנו יודע: מצב הקטנות בחסרון כח הדעת והדיבור

גדלות המוחין – 'הוי"ה', קטנות המוחין – 'אלקים' | **אותיות 'י-ה' שבשם אלקים הם המוחין שבה** | בזמן העיבור הן מתעלמות, ונשאר אתוון 'אלם', 'נאלמתי דומי"ה' | **'הדעה והדיבור' – הדיבור הינו כפי הדעת וההרגש** | עיקר הגלות הוא ההסתר על ענין הדעת של מעלה כביכול – אמונת ההשגחה | **בזמן המקדש היה נגלה לנו מציאת הבורא ועצם ידיעתו בהתגלות רב**

ג. ויעש להם בתים: בניית קומת כלל ישראל בתוך גלות מצרים

בגלות מצרים היו ישראל כעובר במעי אמו | **'מי הוי"ה אשר אשמע בקולו' – שרצון פרעה היה שישארו בשליטת שם אלקי"ם בלבד** | מטרת הגלות במצרים היתה כדי לבנות את קומת כללות ישראל | **מטעם זה עסקו במלאכת הבנין - שהוא דוגמא לבניית בית ישראל** | במצרים היתה גלות ה'דעת' וה'דיבור' – כמו עובר ברחם אימו ש'פיו סתום' | **'ויאנחו בנ"י ויזעקו' היינו צעקה בלב, כי לא היה להם כח הדיבור** | ע"י נתעוררה למעלה ענין 'וידע אלקים' | **'עבדים היינו במצרים' – שעבודתם לה' בהיותם במצרים היתה במדרגת 'עבד'**

א.

ומי גוי גדול: מעלת עבודת ה' באהבה וביראה - במצב של גדלות

כתב התניא בפרק מ וז"ל: **ובזה יובן היטב הא דדחילו ורחימו נקראים גדפין דרך משל כדכתיב** (ישעיה ו, ב) **'ובשתים יעופף', שהכנפים בעוף הן זרועות האדם וכו', ובתיקונים פירשו שהעוסקים בתורה ומצות בדחילו ורחימו נקראים בנים, ואם לאו נקראים אפרוחים דלא יכלין לפרחא**, ע"כ.

שלש מדרגות בעבודת ה': ביצים אפרוחים ובנים

הנה בתיקונים שם (הקדמת תיקו"ז) האריך לדרוש את פרשת מצות שילוח הקן, שנזכר שם בכתוב שלשה חילוקי זמנים בגידולי ציפורים, והם, **ביצים**, **אפרוחים**, **ובנים**, וכמ"ש (דברים כב, ו) 'כי יקרא קן צפור לפניך וגו' **אפרוחים** או **ביצים**, והאם רובצת וגו', לא תקח האם על **הבנים**'. ופירש שם בתיקונים ששלש בחינות אלו רומזים לשלש דרגות שונות וחלקי עבודה בסדר עבודת האדם לקונו, שיתבאר בהמשך בעז"ה, שכפי מדרגת הנשמה ואופן עבודתה לבוראה יתברך, כך היא גורמת עליה לשכינה הק', שהיא ה'**אם**' הנזכרת שם בפסוק, הנקראת 'כנסת ישראל' על שום שכוללת בתוכה כל נשמות ישראל, והם מעלים אותה למעלה להתייחד עם קונה ע"י עבודתם להשי"ת. וכמו כן השכינה הק' יורדת למטה בעולמות התחתונים לסייע אותם בעבודתם לה', אשר ע"ז נאמר 'והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים', שהם רומזים לנשמות הקטנות ולמדרגות הירידות שבעבודה, וכפי שהוזכר התניא, שעדיין אין עבודתם לה' בשלימות ובאופן של גדלות המוחין וכמ"ש, ולכן רובצת עליהם השכינה הק' להיות להם לעזר ולסיוע בעבודה.

בסדר העבודה יש שני מדרגות - 'קטנות' ו'גדלות'

וביאור הדבר ביתר הרחבה הוא, דהנה באופן כללי ישנן שתי דרגות ואופנים בסדר העבודה להשי"ת, והם; עבודת ה' באופן של קטנות המוחין - הנרמזים ב'ביצים ואפרוחים' שהם זמני הקטנות, או עבודה מתוך גדלות המוחין - שהיא מדרגת 'בנים', הרומז לזמן של גדלות שבו כבר נשלמה קומת האדם. וכפי שהביא כאן התניא מהתיקונים, עבודת ה' במדרגת 'בנים' ובאופן של גדלות - היינו שהאדם זוכה לעבוד את בוראו בדחילו ורחימו שכליים, כלומר שע"י ריבוי התבוננות והעמקה בענייני גדלות הבורא וכו' זכה לקנות בנפשו אהבה ויראה להשי"ת, הבאים מתוך הכרת השכל והדעת. ואילו כאשר עדיין לא זכה האדם לכך, וכל מה שמקיים תורה ומצוות אינו אלא מתוך האהבה והיראה הטבעיות שהם ירושה לנו מאבותינו והן כטבע המוטבע בנפשותינו, אזי כל עבודתו לה' היא רק באופן של קטנות, המכונה ל'ביצים ואפרוחים', המורה למדרגה קטנה בעבודה, כי אין אלו האהבה והיראה הראויים והרצויים בעבודת ה'.

שתי דרגות ב'קטנות המוחין'; עיבור ויניקה

אך גם במדרגת קטנות המוחין עצמה ישנם שני חלקים וזמנים כאמור, **ביצים ואפרוחים**, אשר מורים לשתי דרגות חלוקות בזמן הקטנות גופא. והם הנקראים בפי ספרים וסופרים בשם מוחין **דעיבור** (-ביצים), ומוחין **דיניקה** (-אפרוחים), שהם דומים לזמני העיבור והיניקה של התינוק הקטן, קודם זמן הגדלות כאשר מתגדל להיקרא בשם 'בן'. וממנו ניקח גם לעבוד את ה', להבין בדרגות ובסדר העבודה להשי"ת, כדלהלן. [וכנודע שכל דבר שבעולם הוא משל לענין פנימי ורוחני הדומה לו. וביותר, שאינו רק דוגמא ומשל לכך, אלא שהוא אותו ענין עצמו שלמעלה, רק שנשתלשל כאן למטה בריבוי השתלשלויות עד שנתהפך להיות לענין גשמי ומוחשי, אך באמת הוא לבוש לענין רוחני של תורה ועבודת ה' שבעולמות העליונים].

שלשה כוחות שבאדם; כח הפעולה, ההרגש, והשכל

כי הנה כוחות האדם נחלקים לשלשה חלקים כלליים, כח **פעולת האברים**, ענין **ההרגש בלב**, ובחי' **הדעת והשכל שבמוח**, ושלשה אלו הם כנגד שלש המדרגות של **עיבור יניקה מוחין**, וכמו שיתבאר.

פטרון הגליון - תמוז
נתנדב לעילוי נשמת הרב החסיד
ר' **אהרן** ב"ר **ישראל הכהן** שפאנגעלעט ע"ה
נלב"ע כ"ה תמוז תשמ"ז לפ"ק

נקודות:

וכאשר האדם עובד את קונו במדרגת בנים, והיינו ע"י דחילו ורחימו שכליים שהוליד בנפשו עד שנתהוו כעצם מעצמיו וכבשר מבשרו, אזי יש לו כבר את כח ה'כנפים' הנכונות להיות 'פרחא לעילא', שיהיו התורה והמצוות שלו נכללים באלוקות, בעשר ספירות העליונות שבעולם הבריאה, והיא שלימות העבודה הרצויה העולה לפני כסא הכבוד, ומתקבלת ברצון לפני אדון כל

~

כי עיקר הגלות הוא מה שנעשתה העלמה והסתרה על כח דעת העליון, והיינו שהשכינה נעשה כאלם כביכול, ואינה מגלה את עצמה לבני ישראל, וכאילו חסר מאיתה כח הדיבור וההתגלות. כי ההנהגה של הקב"ה בזמן הגלות הוא באופן שנכסה ונסתר מאיתנו ענין 'וידע אלקים', והיינו שאין מתגלה אלינו ההשגחה העליונה, שהשי"ת רואה ומסתכל הכל, ומשים ליבו לכל מעשי בני אדם, ולכל הקורה איתנו

'מוחין דעיבור' - חיות המוח רק כדי להשלים את כח האברים

כי הנה בזמן העיבור, והיינו כאשר התינוק נמצא במעי אימו, אזי אין לו אלא כח הפעולה של האברים, והיינו שכל חיותו הנמשכת מהמוח - שהוא עיקר חיות האדם, ובלאו הכי לא שייך לחיות - אינו אלא כדי לגדל ולפתח את אבריו וכח הפעולה שבהם, שהרי כל האברים יונקים חיותם מעצבי המוח, וכן כל פעולות הגשמיות של האדם נמשכים ממנו, שהוא מצווה את האברים לפעול ולעשות כרצונו. וכאשר העובר נמצא בירך אימו אזי אין לו עדיין כח ההרגש שבלב (כמובן לפי ערך ההרגשים של תינוק הנולד), וכל שכן שאין לו דרגת המוחין והשכל, וכל חיות המוח בזמן ההוא אינו אלא לצורך מה שנמשך ממנו להחיות ולגדל את האברים. כי עיקר ההתעניינות והתכלית בעת הימצא הולד בתוך רחם אימו, איננו אלא לבנות את בנין האדם, שהם רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, שיהיו לו אברים בריאים וחזקים שהם שורש בנין האדם הגשמי, ואילו שאר כל חלקיו, ההרגשים והמוחין, נוספים לו רק אח"כ כשיוצא לאויר העולם. ונמצא שגם המוח של הולד, אינו אלא לצורך גידול האברים והשלמתם, וכדי להמשיך אליהם חיות וכח לפעול, ועל כן מוח כזה נקרא בשם 'מוחין דעיבור', שהוא דרגה נמוכה מאד של מוחין, שאינו ענין של 'מוחין' וש כל ממש, וכל תפקידו אינו אלא להחיות ולגדל את אברי הולד וכוחותיהם.

עבודת ה' בדרגת 'מוחין דעיבור': פעולת המצוות בכח האברים בלבד

ועד"ז מתפרשת גם דרגה הראשונה של עבודת ה', בחי' 'ביצים' המוזכר בפסוק, המכונה '**מוחין דעיבור**', הבאה באופן של 'קטנות המוחין' הדומה לזמן העיבור. **שהיא מה שמקיים האדם את התרי"ג מצוות בפעולת האברים בלבד בלא לב, וגם בלא התעוררות האהבה הטבעית הגנוזה בכל איש מישראל**, ורק עושה את המצוות בכח אבריו וגידיו החיצוניים, וזה כמו מצב הולד במעי אימו שאין בו שום מוחין וגם חסר ההרגש, ואין פועלים אצלו רק רמ"ח האברים ושס"ה הגידים. והעבודה בדרך זו היא דרגה נמוכה מאד בין חלקי העבודה, וכפי שכתב התניא לעיל שעבודה כזו איננה אלא כפי מדרגת עולם העשיה, שהוא העולם של כח הפעולה והעשיה באברים החיצוניים, ואינה עולה כלל למעלה להיכלל בספירות העליונות של יצירה ובריאה, ורק להיכלות ומדורי המלאכים שהם בבחי' חיצוניות העולמות.

בזמן היניקה מתברר כח ההרגש שבלב, אך עדיין אין בו מוחין בשלימות

והנה אחרי זמן העיבור באה דרגת 'מוחין **דיניקה**', שהיא מדרגת התינוק כאשר יוצא מרחם אימו, שבזמן ההוא כבר מתפתח אצלו כח ההרגש שבלב, כי מתעוררת בו אז אהבה טבעית לאימו וכו', וכן יראה טבעית לדברים שיכולים להזיקו וכו', וכן הוא מרגיש כאשר מתפחד מאיזה דבר או כאשר חסר לו כלום וכדו', ודברים אלו תלויים ברגשי הלב. ונמצא שהקטן בזמן היניקה כבר יש לו דרגה יתרה של מוחין - ענין ההרגש וכדו' - יותר ממה שהיה לו בזמן העיבור, אך בכל זאת כל זה עדיין בבחי' קטנות המוחין, שהרי למעשה אין לו כח השכל והדעת, שהם אמיתת ענייני מוחין, ורק שכבר נתברר אצלו כח פנימי שבנפש, ענין רגשי הלב, שהיא מדרגה יתרה מכח הפעולה של חיות האברים בלבד.

העבודה ע"פ 'מוחין דיניקה': מתוך אהבה ויראה הטבעיים שבאדם

ובדומה לזה בסדר העבודה להשי"ת, דרגת '**מוחין דיניקה**' היא ענין העבודה הבאה מתוך דחילו ורחימו טבעיים, שהם ירושה לנו מהאבות הק', והינם טבועים במעמקי הנפש הישראלית, עד שאין צריך הרבה התבוננויות ומחשבות כדי להולידם בנפשו, אלא רק להיזכר בהם ולעוררם כדי שלא יהיו בבחי' שינה ותרדמה.

אהוי"ר הם ירושה לנו מהאבות הק' כמו תינוק היונק חלב אימו

ומה מאד דומה זה לזמן היניקה - שהתינוק יונק משדי אימו, כי כמו שהתינוק אינו צריך לעמול כלום כדי שיהא לו די פרנסתו, ואף פטור הוא מלהכין את המאכלים וכדו', כי הוא יונק חלֵב אימו הבא אליו בדרך ממילא בלא שום יגיעה ופעולה, ורק צריך למצוץ החלב ולהכניסו בקרבו. **כמו כן ממש היא ענין התעוררות האהבה והיראה הטבעיים שהנחילו לנו אבותינו, שאין צריך לעבוד על כך הרבה, כי כבר התבררו בכח עבודת האבות הק'**, ואיש הישראל צריך רק לעוררם שיהיו אצלו בהתגלות הלב, ולא במצב של שכחה והעלמה.

גם עבודה שכזו היא בבחי' קטנות המוחין, כי אין בו התעוררות כח השכל

אמנם גם עבודת ה' הבאה מתוך 'דחילו ורחימו' שבטבע נפש האדם עדיין היא מדרגה קטנה בעבודה, והיא נכללת בדרגת 'קטנות המוחין', ונקראת בשם '**אפרוחים**' שחסרות להם הגדפין, ואין בהם כח לפרוח למעלה למקומם הרצוי, כי מדרגת אהבה ויראה אלו עדיין הם רחוקים מאד משלימות מדרגתם שנצטווינו עליהם בתורה. ונמצא שהגם שבוודאי אין ערוך כלל לעבודה שכזו הבאה מתוך 'דחילו ורחימו' לעומת העבודה שאין בה כלל הכוונה והמחשבה לשמה, ואיננה נעשית אלא בפעולת האברים כמו העובר שאין בו ההרגש כלל, אך מכל מקום שניהם מכונים בשם 'קטנות המוחין', כי עדיין לא הגיעו לשלימות מעלת האדם, שהוא כח השכל והחכמה שבו.

דרגת 'בנים': עבודת ה' מתוך דחילו ורחימו שכליים

אך למעלה מכל זה היא העבודה לבורא יתברך במדרגת 'גדלות המוחין', שהיא מדרגת '**בנים**' הנזכרת בפסוק הנ"ל. וזה כאשר האדם מעורר אצלו אהבה ויראה שכליים להשי"ת, והיינו **שע"י ריבוי ההתבוננות וההעמקה בענייני גדלות הבורא וכדו' מתוך התקשרות הדעת ושימת לב, עד שיהיו הדברים נוגעים לנפשו ממש, וכל ההתבוננויות האלו ייעשו חלק ממהותו ועצמיותו, או אז הם מולידים אצלו אהבה ויראה גדולה לה'**, ומעתה הרי הוא עובד את קונו באופן של גדלות ההשגה, כמו 'בן' גדול שיש לו שכל ודעת, ולא כעובר ותינוק שאין בהם כח המוחין בשלימות.

ע"י ה'תרין גדפין' - אהבה ויראה - עולה התומ"צ למעלה להיכלל באלוקות

וכאשר האדם עובד את קונו במדרגת בנים, והיינו ע"י דחילו ורחימו שכליים שהוליד בנפשו עד שנתהוו כעצם מעצמיו וכבשר מבשרו, אזי יש לו כבר את כח ה'כנפים' הנכונות להיות 'פרחא לעילא', שיהיו התורה והמצוות שלו נכללים באלוקות, בעשר ספירות העליונות שבעולם הבריאה, והיא שלימות העבודה הרצויה העולה לפני כסא הכבוד, ומתקבלת ברצון לפני אדון כל.

'לא תקח האם [מ]על הבנים' - הבנים אינם יכולים להיפרד מהשכינה הק'

ואיתא התם בתיקו"ז, שלכך נאמר שם בפסוק 'והאם רובצת על האפרוחים או על הביצים - שלח תשלח את האם', כלומר שכלפי מדרגת ביצים ואפרוחים בלבד שייך שתשלח מהם ה'אם' - הרומזת לשכינה הק' כנ"ל, והיינו שבהם שייך שיהיו במצב של פירוד ממנה ולא תשרה עליהם השכינה תדיר. אבל על דרגת הבנים נאמר 'לא תקח האם על הבנים', והיינו כמו 'לא תקח האם מעל הבנים', כלומר שאין השכינה הק' מסתלקת מהם כלל, והם 'פרחין עמה בכל אתר דאיהי פרחת' (-פורחים עמה בכל מקום שהיא פורחת). כי אלו שזוכים לעבוד את ה' בדרגה גבוהה של אהבה ויראה שכליים, עד שהם נעשים כחלק מטבעם וזהו כל עצמותם ומהותם, אזי עבודתם עולה תמיד לגבוה, ויש להם גדפין להסתוכך תמיד בצל השכינה הק', ואינם מתפרדים ממנה כלל.

שלש דרגות הללו ישנן בכל מדרגה בעבודת ה'

ובענין זה יש לדעת כלל חשוב, ששלש דרגות אלו אינן החלטיות, **כי באמת שלשת הדרגות האלו בעבודה חוזרות על עצמן כסדר שוב ושוב בכל מדרגה חדשה בעבודת ה' שזוכה בה האדם בפרטות**, כי בכל עליה ותוספת מעלה שהוא קונה בנפשו, יש בה שלש חלקים ומדרגות אלו, עיבור יניקה ומוחין, וכדרך שכל ולד הולך ומתגדל בשלשה זמנים הללו.

ב.

לא איתנו יודע: מצב הקטנות בחסרון כח הדעת והדיבור

גדלות המוחין - שם 'הוי"ה', קטנות המוחין - שם 'אלקים'

והנה כמו ששלש מדרגות אלו ישנן בפרטות כל נפש ובכל עת, כמו כן הן נוהגות גם בכללות מצב העולם. דהנה האריז"ל כתב שהשמות הק' של שתי הדרגות האלו, קטנות המוחין וגדלות המוחין, הם; קטנות המוחין שם '**אלקים**' - המורה תמיד על ענין צמצום וקטנות, ומאידך גדלות המוחין הוא בדרגת שם 'הוי"ה'. ולפי המתבאר שבדרגת קטנות המוחין עצמה יש שתי מדרגות, עיבור ויניקה, כמו כן ישנן שתי דרגות בענין שם אלקים.

אותיות 'י-ה' שבשם אלקים הם דרגת המוחין שבה

כי הנה בשם 'אלקי"ם' יש אותיות י-ה, שהם אותיות הנמצאות גם בשם הוי"ה. והנה בשם הוי"ה שתי אותיות אלו הם בבחי' ה'מוחין' של השם, [וכנודע ש'י-ה' שבשם הוי"ה הם כנגד המוחין - חכמה ובינה, ו'ו-ה' הם כנגד המדות - תפארת ומלכות - ז"א ונוק']. וכן בשם אלקי"ם כתב האריז"ל שהאותיות י-ה שבו הם בחי' המוחין שבו, אבל הם בבחי' 'מוחין דקטנות'.

בזמן העיבור יש העלמה על אותיות 'י-ה', ותשארנה אתוון 'אלם'

ובזה יתבאר החילוק בין שתי הדרגות של קטנות המוחין הרמוזות בשם אלקי"ם. כי בזמן היניקה מאיר השם אלקים בשלימות, והיינו שגם אותיות 'י-ה' שבו הם בגילוי, אלא שהם בדרגה של קטנות, שהרי כל השם הלזה הוא בדרגת קטנות המוחין. **אך בזמן העיבור נוספה עוד העלמה על האותיות 'י-ה' שלו, והיינו שאפילו המוחין דקטנות הם אז בהעלם, ואין מאיר רק שאר האותיות 'אלם'.** ודבר זה בא לרמוז, שדרגת המוחין של העובר הם כל כך בקטנות עד שאין ביכולתו גם להוציא איזה דיבור בשפתיו, והוא בבחי' 'אלם', שאין לו כח השכל אפילו לפתוח פיו ולדבר, וכמו שאמרו חז"ל (נדה ל:) שכאשר הולד נמצא במעי אימו אזי 'פיו סתום', כלומר שאין בו שום דעת גם להוציא איזה קול מפיו.

'הדעה והדיבור' - פעולת הדיבור ופתיחת הפה הם מכח הדעת וההרגש

והדבר מתבאר היטב ע"פ האמור לעיל שמהות ה'מוחין דעיבור' היא רק הכח לגדל ולהמשיך חיות אל האברים, אבל אין לו לולד במעי האם כח ההרגש שבלב. כי הנה כאשר רגשי הלב פועלים באדם, אזי הוא מוציא אותם בשפתיו, שאפילו אם אין לו שכל או יכולת לדבר דיבורים בחיתוך אותיותיהם כראוי, בכל זאת יש לו אפשרות לבכות או לצעוק איזה קול כדי לבטא את רגשותיו לחוץ. אבל אם אין לאדם גם כח ההרגש, וכל רגשי לבבו סתומים, אזי אין ביכולתו לפתוח פיו כלל, **כי צריכים עכ"פ לאיזו דרגה של דעת כדי להוציא קול ודיבור מהפה, וכנאמר 'הדעה והדיבור לחי עולמים', הרי שהדעת והדיבור פועלים יחדיו**, ואילו

בכח חיות האברים בלבד, לא יוכל האדם לפתוח פיו. ולכן כאשר התינוק הוא עדיין במעי אימו, שאז עדיין לא נתפתח אצלו כח ההרגש שבלב, ונמצא שחסר בו כח הדעת ביותר, שהרי גם ה'מוחין' דקטנות הם אצלו בהעלם מאד, לכן 'פיו סתום', והוא בבחי' 'אלם' לא יפתח פיו.

בזמן הגלות השכינה הק' היא בבחי' 'נאלמתי דומי"ה'

ובענין זה איתא בתיקו"ז (תיקון סט) שעל זמן הגלות נאמר (תהלים לט, ג) 'נאלמתי דומיה', עיי"ש. וביאר האריז"ל (שעה"כ ענין הקדיש ועוד) שבזמן הגלות שהתגברו הקליפות כל כך עד שמרוב פחד מהחיצונים נעשתה השכינה 'כרחל לפני גוזזיה נאלמה' (ישעיה נג, ז), אזי נעשית כ'אלם' - שחסרות האותיות י"ה משם אלקים, ועז"נ 'נאלמתי דום-י"ה', כלומר שנעשתה כאלם, כיון שדוממים אצלה אותיות י"ה ואינם מתגלים, וממילא השם 'אלקים' נחסר ונעשה 'אלם'.

עיקר הגלות הוא ההסתר על השגחתו יתברך - 'וידע אלקים'

והענין הוא, כי **עיקר הגלות הוא מה שנעשתה העלמה והסתרה על כח דעת העליון, והיינו שהשכינה נעשה כאלם כביכול, ואינה מגלה את עצמה לבני ישראל**, וכאילו חסר מאיתה כח הדיבור וההתגלות. כי ההנהגה של הקב"ה בזמן הגלות הוא באופן שנכסה ונסתר מאיתנו ענין 'וידע אלקים', והיינו שאין מתגלה אלינו ההשגחה העליונה, שהשי"ת רואה ומסתכל הכל, ומשים ליבו לכל מעשי בני אדם, ולכל הקורה איתנו, ונראה כאילו הוסר ח"ו ההשגחה מהעולם ומלואו.

בבית המקדש היה הקב"ה מגלה לנו הארת פניו יתברך

אבל בזמן שבית המקדש היה קיים היתה הנהגת הקב"ה בעולמו נראית לעין כל, והשגחת השי"ת עלינו תמיד היתה ידועה ומפורסמת. ולמשל, כאשר איש מישראל היה פונה אל הקב"ה, או היה מקיים מצוה באופן הראוי, אזי היה הקב"ה מאיר פניו אליו כנגדו, והיו יכולים לידע בבירור גמור אם מעשה המצוה הזאת עלה לרצונו לפניו ונשא חן בעיני ה'. וכן להיפך, כאשר עבר אדם עבירה ח"ו, אזי נתגלה הדבר אצלו כי אין הוא מוצא חן בעיני ה', ועליו לעשות תשובה מיד וכו'.

וכל זה ע"י הגילוי הנפלא שנתגלה הקב"ה בביהמ"ק, וכמו - לדוגמא - שהיו יכולים לראות בשעה שהקריבו קרבן על המזבח אם האש רובצה כארי או ככלב (יומא כא:), וכן מה שנתהפך הלשון של זהורית ללבן ביום הכיפורים (שם סז.), ושלש פעמים בשנה היו מתראים עם הקב"ה בבחי' 'יראה יראה' - כדרך שבא לראות כך בא ליראות (חגיגה ב.). או ע"י כח הנבואה - שעמדו נביאים לישראל כפליים כיוצאי מצרים (מגילה יד.), וכיוצא בזה גילויים בלי שיעור וערך שעל ידם יכלו לראות ולהכיר את הקב"ה מקרוב כביכול.

בגלות 'אין איתנו יודע עד מה' וכל דרכי העבודה נסתרות

ואילו כהיום בעת הגלות חשכו המאורות, ונעשה מצב של 'וימש חושך' (ע"פ שמות י, כא), שהוא חושך כפול ומכופל, והוא הולך ומתגבר יותר ויותר בבחי' 'שלח חושך ויחשיך' (ע"פ תהלים קה, כח), ואנו נמצאים בתוך חשכת הגלות עד שאין לנו השגה מהו המעמד הראוי של כלל ישראל, ומהו המצב הנכון שהעולם צריך להיות בו, כי הכל הוא בהעלמה והסתרה, ובקושי רב מבקשים ומשיגים את ידיעת מציאותו של הקב"ה בעולם.

ועל דבר זה התאונן אסף המשורר ואמר (שם עד, ז-ט) 'שלחו באש מקדשך לארץ חללו משכן שמך וגו', שרפו כל מועדי א-ל בארץ, אותותינו לא ראינו אין עוד נביא, ולא אתנו יודע עד מה'. ויש לפרש בתיבת 'מועדי', שלכאורה לפי פירוש המפרשים (עיי"ש ברש"י ובמצודת פסוק ד') שקאי על ביהמ"ק שנאמר בו (שמות כה, כב) 'ונועדתי לך שם' (רש"י שם), קשה למה ריבה הכתוב לומר 'מועדי' בלשון רבים, הלא אין לנו אלא ביהמ"ק אחד, ולמה נקט הפסוק לשון רבים. אך להאמור י"ל שזה לרמז בא על כל עניני ואופני הפגישות עם הקב"ה, כמו ענין קיום המצוות, וימי שבתות ומועדים וכדו', שבזמן הבית היו כולם בבחינה של 'מועד' ופגישה עם השי"ת, ואילו לעת עתה במצב הגלות 'שרפו כל מועדי א-ל בארץ', והפגם והחסרון מגיעים לכולם, כי כל העבודה ירדה ממעלתה, ולא רק העבודה בביהמ"ק גופו.

מוחין דעיבור - חסרון כח ההרגש והדיבור

עכ"פ מבואר שענין 'דום י-ה' בשם 'אלקים' שנעשה כאלם בימי הגלות, היינו שנראה כאילו חסר אצלו יתברך ח"ו בחי' הדעת והמוחין שהיא ההכרה במעשי בני אדם וכל הנפעל בעולם. וזה דומה למצב של 'עיבור', שהקטנות המוחין הוא כל כך עד שאין בולד גם כח ההרגש והדעת לפתוח את פיו, וזוהי דרגת העבודה בלא דחילו ורחימו כלל, רק בכח פעולת האברים בלבד.

נקודות:

כי הנה תכלית היות ישראל במצרים היתה כדי שתיבנה שם הקומה השלימה של כלל ישראל, כי כל ישראל נחשבים כמו קומה שלימה של אדם, אשר נבנה מעט מעט בתוך אימו עד שמתגדל להיות אדם השלם, ואז הוא נשמט מרחם אימו ויוצא לאור עולם. וכמו כן בהיות ישראל במצרים נבנתה קומתם של ששים ריבוא נשמות ישראל

~

וזהו עומק הטעם שעסקו שם בבנין דוקא, כמ"ש 'ויבן ערי מסכנות לפרעה', כי עבודתם במלאכת הבניה היתה משל לבנין אחר ופנימי שנתהווה שם, שהוא בניינו של עם ישראל עצמו. ודבר זה נרמז במה שנאמר 'וירב העם ויעצמו מאד וגו' ויעש להם בתים', שרומז כי מה שנתרבו העם ונעצמו במאד היה כדי להעמיד בשלימות את קומתם השלימה של בית ישראל, כתפארת אדם לשבת בית

ג.

ויעש להם בתים: בניית קומת ישראל בתוך גלות מצרים

במצרים היו ישראל כעובר במעי האם

הנה נודע מה שאמרו חז"ל (מכילתא בשלח ו, ל, והאריך בזה האר"י הק' בפע"ח שער חג המצות פ"ג) **שכלל ישראל נחשב בהיותם במצרים כעובר הנמצא במעי אימו, ועצם יציאתם משם, כאשר נעשו לעם לו יתברך, הוא כעובר הנשמט מרחם אימו** ונעשה לולד של קיימא. [וראה בזרע קודש במאמרי חג הפסח (ד"ה א"י מעבר הנהר) שפירש בזה מה שמכנה הכתוב את הקב"ה בהיות ישראל במצרים בשם 'אלקי העברים' (שמות ה, ג), כי הוא יתברך נקרא לפי הבחינה שאנחנו נמצאים בה, וכיון שהיו ישראל בדרגת 'עובר', לכן נקרא שמו אלקי 'העברים' - ע"ש 'עוברים'.]

כוונת פרעה ב'מי הוי"ה אשר אשמע בקולו'

ומהאי טעמא אמר פרעה למשה ולאהרן (שם פסוק ב') 'מי הוי"ה אשר אשמע בקולו וגו' לא ידעתי את הוי"ה', ופירש האר"י ז"ל שרק את שם הוי"ה לא ידע, אך את השם **'אלקים'** כן ידע כבר ממה שגילה לו יוסף באומרו 'אלקים יענה את שלום פרעה' (בראשית מא, טז), כי השם הזה מורה על בחי' קטנות המוחין, וממנה יונקים גם אומות העולם. אך את השם הוי"ה - ענין גדלות המוחין - הכחיש, כי לא היה שם זה בגלוי אז, שהרי לא נתגלה אלא בשעת יציאת מצרים.

מטרת גלות ישראל במצרים היתה כדי לבנות את קומת ששים ריבוא נשמות ישראל

והענין בזה מתבאר היטב ע"פ דברינו לעיל. כי **הנה תכלית היות ישראל במצרים היתה כדי שתיבנה שם הקומה השלימה של כלל ישראל**, כי כל ישראל נחשבים כמו קומה שלימה של אדם שיש בו רמ"ח אברים ושס"ה גידים, אשר נבנה מעט מעט בתוך אימו עד שמתגדל להיות אדם השלם, ואז הוא נשמט מרחם אימו ויוצא לאור עולם. וכמו כן בהיות ישראל במצרים נבנתה קומתם של ששים ריבוא נשמות ישראל, שהם שורשי כל נשמות ישראל, וכאשר השלימו והגיעו למספר זה, נגמרה קומתם השלימה, ואזי יצאו ממצרים.

ואכן לא היתה העבודה במצרים לה' בענין גדלות המוחין וכדו', כי זה לא היה הכוונה אז, ולא ביקש מהם הקב"ה עבודה נעלית כזו, שהרי על עניינים אלו נצטוו רק אחר יציאתם. אלא עיקר סיבת היותם שם היה בשביל לבנות את הבנין של כלל ישראל, בקומת האברים וכח חיותם, וזה נעשה ע"י העבודה שם בחומר ובלבנים, ובכל ענייני בירורי הניצוצין שנעשו שם.

ענין עסקם במלאכת הבנין היה דוגמא לבניית קומת כלל"י

וזהו עומק הטעם שעסקו שם בבנין דוקא, כמ"ש (שם א, יא) 'ויבן ערי מסכנות לפרעה', כי עבודתם במלאכת הבניה היתה משל לבנין אחר ופנימי שנתהווה שם, שהוא בניינו של עם ישראל עצמו. ודבר זה נרמז במה שנאמר (שם כ-כא) 'וירב העם ויעצמו מאד וגו' **ויעש להם בתים**', שרומז כי מה שנתרבו העם ונעצמו במאד מאד היה כדי להעמיד בשלימות את קומתם השלימה של בית ישראל, כתפארת אדם לשבת בית.

במצרים היתה גלות ה'דעת' וה'דיבור' - כמו עובר ברחם אימו ש'פיו סתום'

וכמו שנתבאר שהקטנות של זמן ה'עיבור' הוא בזה שאין בו שום מוחין וכח ההרגש, ואשר לכך 'פיו סתום', כמו כן היו ישראל במצרים, וכנודע שגלות מצרים נחשבת כגלות **הדעת**, וכן נודע שכח ה'**דיבור**' היה אז בגלות, וכאשר יצאו ממצרים זכו ישראל לכח הדיבור והשיחה, אשר על זה מכונה כל ענין היציאה ממצרים בלשון 'פסח' - ע"ש 'פה סח'. ולפי האמור שני הדברים עולים בקנה אחד, **כי החסרון שלהם בכח הדיבור נמשך מגלות הדעת**, כי מצד קטנותם וחסרונם בענין הדעת והשכל, ולא היו אלא כמו תינוק הנמצא במעי אימו, לכן לא היה להם כח הדיבור הראוי, ולא יכלו להוציא דיבור קדוש להשי"ת, בבחי' 'נאלמתי דומיה'.

צעקת ישראל ב'לב' עוררה למעלה ענין 'וידע אלקים'

ומה שכתוב ויהי בימים הרבים ההם וגו' ויאנחו בני ישראל מן העבודה **ויזעקו**, נודע מה שפירש בזה בזוה"ק (ח"ב כ.) ש'צעקה' היינו בלב, וכמ"ש (איכה ב, יח) 'צעק ליבם אל ה'', כי כח הדיבור לא היה להם כאמור, ולא היו יכולים להוציא מבוקשם בפה. ואשר ע"ז נאמר שם (פסוק כ"ה) 'וירא אלקים את בני ישראל וידע אלקים', כי רק הקב"ה בעצמו הבין ועמד על גודל צעקתם שבלב. וביתר עומק נאמר כי '**וידע** אלקים', היינו שבצעקתם כי גדלה עוררו כח **הדעת** למעלה - היפך ענין הגלות שהוא הסתרת והעלמת הדעת כנ"ל, וכמ"ש רש"י (שם) 'נתן עליהם לב ולא העלים עיניו'.

'עבדים היינו במצרים' - שעבודתם לה' היתה במדרגת 'עבד'

ובזה יבואר בעומק מה שמכנה אותנו הכתוב בלשון '**עבדים** היינו לפרעה במצרים' (דברים ו, כא). כי נתבאר לעיל כי האדם בעבודתו לה' מתוך גדלות המוחין נקרא בשם 'בנים'. והענין בזה הוא, כי ההבדל בין העובד את ה' ע"פ דרגת 'עבד' לבין בחינת 'בן' הוא, כי העבד אינו עומד על דעת רבו, אלא הוא עושה את מה שציווה האדון בלא טעם ודעת - בבחי' 'קטנות המוחין'. **אך לעומת זה דרגת הבן היינו מי שעומד כראוי על דעת האב, והיינו שיש לו השגה ושכל להבין כוונת האב בטעם צוויו לעשות כך וכך**, והוא עושה את רצון אביו בגדלות הדעת וההשגה. ולכן מכונה העבודה הבאה מתוך גדלות המוחין בשם 'בנים'.

ומאחר שנתבאר שדרגת ישראל במצרים היתה במצב של 'קטנות המוחין', כי היתה אז הדעת בגלות, שפיר מכונים הם בשם '**עבדים**', כי ע"י קושי השעבוד שהכביד פרעה עליהם לא היתה עבודתם לה' אלא בדרגת 'עבדים'. ורק אח"כ כאשר 'אותנו הוציא משם' אז נתהוו ל'בני בכורי ישראל' (שמות ד, כב).

א.
ביאור בענין 'בדין הוא שיטול שכרו'

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל (כה, יא).

אמרו חז"ל במדרש (במדב"ר כא, א) בדין הוא שיטול שכרו, ויש לבאר במה נתייחד פינחס שזכה לשכרו דייקא בדין.

ונקדים מה שאמרו חז"ל (תו"כ דיבורא דחטאת יב, יג) 'רבי אלעזר בן עזריה אומר וכו' היתה סלע צרורה לו בכנפיו ונפלה ממנו, מצאה העני ומתפרנס בה [פי' בלא ידיעתו], הרי הכתוב קובע לו ברכה', שמי שנהיה על ידו איזה דבר מצוה ואפילו בלי ידיעתו ובחירתו, מכל מקום הקב"ה נותן לו שכר על כך. ובזה פירשו בספה"ק את הפסוק (תהלים סב, יג) ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו, ולכאורה מה **חסד** יש בדבר אם הקב"ה משלם לאיש **כמעשהו**, והרי **הדין** נותן לשלם לאדם את פרי מעשיו. אכן לפי דברי ראב"ע הנ"ל מבואר, כי הקב"ה משלם לאיש לפי מעשיו, **אפילו כאשר מעשיו פעלו וגרמו הרבה יותר ממה שהבין וידע מה הוא עושה**, כי הקב"ה **מתחסד** עם האדם ומחשב לפי **התוצאות** הטובות שהביאו מעשיו, אפילו אם לא נתכוין לכך.

וטעם הדבר שצריכים חסד מיוחד לזה, הוא מלבד מה שחסרה לאדם זה **כוונת** קיום המצוה, שהרי המצוה נתקיימה על ידו בלא הודע. אבל אפילו אם **נתכוין** לעשות איזה מצוה, אלא שהמצוה פעלה **הרבה יותר ממה שהתכוין**, כגון מי שנתן צדקה סתם ולא ידע שבזה ממש הציל נפשות ממות ר"ל וכדו', צריכים **חסד מיוחד** לתת לו שכר על מה שפעל ועשה. שהרי אילו היה יודע את התוצאה הטובה שתהיה מכח מעשיו, הרי היה **מתאמץ יותר ועושה זאת בכוונה גדולה ובחשק רב יותר ובהתאמצות מיוחדת.** ולכן הרי זה נחשב לחסד מיוחד מאת ה', שהוא מחשיב לו את **המצוה הגדולה** שנעשתה על ידו בלא הודע, **אפילו שהיה חסר בה את ההתאמצות והחשק המיוחד** שהיה מתאים להיות למצוה גדולה כל כך, כי הקב"ה משלם לאיש כמעשהו הטוב.

והנה פינחס קינא על מעשה זמרי, והוא לא התכוין אלא לקיים את ההלכה שהבועל ארמית קנאין פוגעין בו (סנהדרין פב.) כמו שלמד אצל משה רבינו, כי כעס מאד על דבר העבירה החמור. **אבל לא עלתה על דעתו שהוא כועס את הכעס שהיה הקב"ה כביכול צריך לכעוס** (רש"י כה, יא), **ולא חשב שהוא מציל בזה את כל כלל ישראל מכליון חרוץ ח"ו.** ולכאורה היה שכרו צריך להיות על דרך הנ"ל, על פי **החסד** המיוחד של 'אתה תשלם לאיש **כמעשהו**'.

אבל למעשה רואים שהקב"ה מחשיב את המעשה של פינחס עצמו כמו **התוצאה** שהיתה מכח מעשיו, שהרי הכתוב אינו אומר 'פינחס בן אלעזר **לקח רמח בידו** וגו' לכן הנני נותן לו את בריתי שלום' וכדו', אלא הכתוב אומר **'בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל'** וגו', הרי שמחשיבים לו כאילו הוא פעל בענין זה עצמו, של קנאת ה' עצמו כביכול והצלת ישראל מכליון.

וביאור הדבר הוא, כי אצל פינחס לא היה שום חסרון במעשיו גם לפי מה שהיה יודע שהוא עושה. **כי לא עשה את הדבר בחשק מועט יותר ובהתאמצות קטנה יותר מפני זה שלא ידע שהוא דבר גדול כל כך.** אלא עשה פינחס את מעשהו **בתכלית הכוונה ותכלית החשק וההתאמצות**, כמו הדבר מצוה הגדול ביותר. ולכן החשיב לו הקב"ה **כאילו עשה את המעשה הגדול הזה בידיעה שלימה**, שהרי לא היה אצלו שום חסרון וריחוק מדרגה מזה. וזהו שאמרו חז"ל כי **'בדין הוא שיטול שכרו'**, שהרי הוא אינו צריך לקבל על ידי **החסד** של 'לאיש כמעשהו', שהרי הוא עשה את מעשיו בתכלית השלימות והכוונה, ובודאי ראוי שיקבל שכר גם על כל **התוצאות** הנפלאות שהיו מכח מעשיו הגדולים, שהרי לא היה מרוחק מהם מצד איכות פעולתו כלל.

ב.
פינחס זכה לחיות חדשה בקדושת כהונה

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן (כה, יא).

אמרו חז"ל (מובא ברש"י כאן) 'לפי שהיו השבטים מבזים אותו, הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי אמו עגלים לעבודת אלילים, והרג נשיא שבט מישראל, לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן', ויש להבין את הענין בזה.

אכן הנה אמרו חז"ל (זבחים קא:) 'אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא לא נתכהן פינחס עד שהרגו לזמרי', כי לא נמשח פינחס יחד עם אהרן ובניו להיות כהן, וכל שאר הכהנים נולדו אחר שכבר נמשחו אבותיהם ונהיו כהנים מלידתם, ואילו פינחס לא נהיה כהן. ולכן היה צריך זכות מיוחדת כדי להמשיך על עצמו את קדושת הכהונה, והיה זה חיות חדשה שהיתה צריכה להימשך עליו.

וחיות זאת של כהונה כוללת בה **שני חלקים**, הן בחי' **קדושה עליונה ופנימית של הנשמה, ובנוסף לזה היא גם כן קדושת הגוף,** שהרי הכהן צריך להיות נולד **בגשמיות** לאב כהן. ולכן היה פינחס צריך לעבור שני דברים, אחד כדי לזכות לקדושת **הנשמה** של הכהונה, ואחד כדי לזכות לקדושת **הגוף** שלה.

וזהו **שכעס** פינחס כאשר קינא לאלקיו, כמו שכתב רש"י **'בקצפו** את הקצף שהיה לי לקצוף'. והרי ידועים דברי הזוה"ק (ח"ב קפב.) על מי שכועס, כי **נשמתו מסתלקת ממנו**, כמו שנאמר (איוב יח, ד) 'טורף נפשו באפו'. ואם כן כאשר כעס פינחס על זמרי, איבד את **נשמתו** בכעסו. אבל מפני שעשה זאת לשם שמים, לכן כאשר איבד את נשמתו שהיתה לו מכבר, זכה בזה **לנשמה חדשה הקדושה בקדושת הכהונה** [וכידוע כי זכה אז לנשמות נדב ואביהוא (זוה"ק ח"ב כו:)].

ואחר כך היו השבטים **מבזין** אותו, וגם זה היה כדי שיזכה לשלמות מדרגת הכהונה. כי מי שמתבייש הרי הוא **כמת**, כמו שאמרו חז"ל (ב"מ נח:) 'דאזיל סומקא ואתי חיורא', ולכן כאשר ביישו את פינחס, נחשב בזה שבא לידי **מיתה**, והסתלקה חיות **הגוף** שהיה לו. ואחר כך חידש הקב"ה לו חיות חדשה, ובזה זכה **לגוף חדש הקדוש בקדושת הגוף של כהונה.** ולכן אחר שהיו השבטים מבזין אותו אמר הכתוב שהוא **'בן אלעזר בן אהרן הכהן'**, שהוא ענין קדושת הגוף של כהונה הבאה על ידי **היחוס אחר האבות.**

וענין הבזיון שהיו השבטים מבזין אותו, שהוא 'בן פוטי שפיטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה', הוא עצמו מה שגרם לו להתחדשות החיות כנ"ל. כי הבושה היא הסתלקות **אור הפנים**, שהוא בחי' **הצלם אלקים** המאיר על פני האדם. והנה העבודה זרה נקראת **'צלמים'** (ע"ז מ:), כי היא נאחזת בענין **הצלם** לעשות ממנו עבודה זרה, ואכמ"ל. וכאשר בא פינחס לידי **בושה** מכך שהיה לו איזה שייכות **לעבודה זרה**, הרי בזה עצמו נסתלק ממנו **אור הפנים של הצלם אלקים** שהיה לו, ובטלה אחיזת העבודה זרה בו, ועל ידי זה זכה **לאור הפנים חדש** שאין בו שמץ של עבודה זרה כלל.

ג.
בנות צלפחד רצו להשיג את מדת המלכות

כן בנות צלפחד דוברות (כז, ז).

ארץ ישראל היא בחי' **מדת המלכות**, ועסקו בנות צלפחד לזכות לקבל חלק בארץ ישראל, כי **נשים** הן ג"כ בחי' מדת המלכות, ורצו לקבל את החלק שלהן באר"י. והזכירו בדבריהן 'למה יגרע שם אבינו' וגו' (כז, ד), כי **'שם'** הוא ג"כ בחי' **מדת המלכות**, כדאי' בזוה"ק (ח"א קמב:) על פי הפסוק (ש"ב ח, יג) 'ויעש דוד שם', והיינו שעסקו בזה לקבל שייכות עם קדושת **מדת המלכות.** וזהו שאמרו 'כי בחטאו מת ובנים לא היו לו' (כז, ג), **'כי בחטאו מת'** עה"כ בגי' **'מלכות'**, **'ובנים לא היו לו'** בגי' **מילוי 'מלכות'** (מ' מ"ד פ' י"ו י"ו), ונמצא הכל בגי' **'מלכות' במילואו.**

והסכים הקב"ה לדבריהן, ואמר למשה רבינו 'כן בנות צלפחד דוברות', **'בנות צלפחד'** עה"כ בגי' **שם אדנ"י במילואו** (אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד - תרע"א) שהוא השם של **מדת המלכות**, ותיבת **'דֹּבְרֹת'** הוא בגי' **המילוי** בלבד של שם אדנ"י (ל"ף ל"ת ו"ן ו"ד - תר"ו).

ויש לפרש עוד בזה, כי הן רמזו כמה רמזים בדבריהן על **מדת המלכות.** ואמר הקב"ה על דבריהן, כי אכן היטב דברו, אבל אין צריכים לעסוק עם **המדה**, אלא לעסוק עם **השמות הק'** המכוונים אל המדה [בחי' מה שאמרו חז"ל 'אליו ולא למדותיו']. וזהו כן בנות צלפחד דוברות, **כי אכן דבריהן נכונים אבל צריכים לדבר בפנימיות יותר עם כוונת השמות הק'.**

ד.
המשכת ענין משה רבינו בקרבן התמיד

עולת תמיד העשויה בהר סיני (כח, ו).

כתב רש"י על 'צו את בני ישראל' (כח, ב) כי את זה אמר הקב"ה למשה רבינו אחר שביקש כי יפקוד ה' איש על העדה (כז, טז), ועל כך אמר לו הקב"ה 'עד שאתה מצוני על בני, צוה את בני עלי'. ועל 'העשויה בהר סיני' פירש רש"י 'כאותן שנעשו בימי המילואים'.

ויש לפרש כי משה רבינו ביקש למנות איש על העדה, ואמרו חז"ל (מובא ברש"י שם) כי 'אמר הגיע שעה שאתבע צרכי, שיירשו בני את גדולתי', שרצה משה רבינו שיהיה ממשיך דרכו מזרעו אחריו. ויש לומר דהיינו **שביקש משה שימשיך עניינו בכלל ישראל, ויהיה מנהיג הדור אחריו ממשיך את עניינו של משה.** ועל כך ענה לו הקב"ה שאכן עניינו ימשיך, אבל לא באופן של **מנהיג הדור** היוצא מזרעו [שהוא בחי' **'מצוני על בני'**, כי מנהיג הדור הוא מרכבה להנהגה העליונה **המשפיע** לכלל ישראל], אלא באופן **שכלל ישראל יקריבו את קרבן התמיד** שהוא בחי' הארת משה רבינו בכל יום ויום [בחי' התעוררות **מתתא לעילא, 'צוה את בני עלי'**].

כי קרבן התמיד הוא המשכה **מימי המילואים** כמו שפירש רש"י, אשר אז היה **משה רבינו מקריב** את כל הקרבנות, ולכן **נחשב קרבן התמיד להמשכת עניינו של משה רבינו** בפנימיות בתוך כלל ישראל כל יום. וזהו שפירש רש"י (כח, ד) כי כבר נתפרשה קרבן התמיד בימי המילואים, אלא שכאן נצטוו עליה **לדורות.** והיינו **כי קרבן התמיד היא ממש ענין הקרבנות שהיו בימי המילואים** שהוקרבו על ידי משה רבינו, אלא שענין פרשת התמיד כאן הוא **להמשיך את ענין זה לדורות.** ובזה ענה הקב"ה לבקשת משה רבינו שירשו בניו את גדולתו, **כי אכן המשיך עניינו בכלל ישראל על ידי התמידים.** והרמז בזה, כי 'משה' במילואי בגי' 'תמיד', דהיינו ימי 'המילואים' דוקא, וגם האותיות שאחר מ'ש'ה' (נ'ת'ו') הם בגי' **'ב' תמיד'**, כי **אחרי** מיתת **משה** רבינו ממשיך עניינו על ידי שני התמידים.

וביאור הענין הוא, כי עניינו של משה רבינו הוא ענין **אור התורה**, אשר הוא ענין **הקביעות התמידית** בחיות בדברי תורה, אשר היא **חיות והתחדשות פנימית הקבועה תמיד.** כי מי שעוסק בתורה והיא כל חייו, אין הוא צריך **להתחדשות חיצונית** המיוסדת על **שינויים והידושים**, כדי להתעורר עם חיות. אלא יש לו חיות **פנימית** והתחדשות **תמידית** בכל יום ובכל עת, כי הקב"ה מחדש חידושי תורה תמיד בכל יום, והוא זוכה להרגיש את החיות של אלו החידושים, ועל כך אמרו חז"ל (רש"י דברים כו, טז) כי דברי התורה הם **בכל יום כחדשים.** וזהו עצמו ענין **ימי המילואים** שבו היה משה רבינו מפרק את המשכן **וחוזר ובונהו בכל יום מחדש**, שהוא בחי' **התחדשות תמידית של אותו הבנין** בכל יום ויום. והוא ענין קרבן התמיד שהקריבו את **אותו הקרבן** בקביעות בכל יום, כי הוא בחי' אור התורה המתחדש בחידוש וחיות פנימית בכל יום. וזהו ענין מה שאמרו חז"ל (ברכות י:) על המארח **תלמיד חכם** בתוך ביתו שהוא כאילו הקריב **תמידין**, כי עניינו של התלמיד חכם הדבוק באור התורה הוא בחי' קרבן התמיד.

ורמז יש בדבר, כי הנה מי שבפועל מילא את מקומו של משה רבינו בהנהגת הדור הוא יהושע בן נון, וגם בשמו יש רמז לקרבן התמיד. כי הנה **'תמיד'** עה"כ הוא בגי' **ג' מילואי שם אהי"ה** (אל"ף ה"י יו"ד ה"י - קס"א, אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה - קנ"א, אל"ף ה"א יו"ד ה"א - קמ"ג, יחד כולם תנ"ה), **ו'יהושע'** עה"כ הוא בגי' **המילואים** בעצמם (תנ"ה בלי ג' פעמים אהי"ה - שצ"ב). וכן **'יהושע'** הוא בגי' **ז' פעמים 'יום'**, כנגד **שבעת ימי המילואים.** ואמר הכתוב בימי המילואים 'שבעת ימים תמלא ידם' (שמות כט, לה), ורמז על קרבן התמיד שימשיך את ימי המילואים. כי **'תמלא ידם'** רומז על **'יד' במילואו** (יו"ד דל"ת) שהוא בגי' **'תמיד'**, וגם תיבת **'תמיד'** עצמה היא נוט' **'תם יד'** היינו **יד שלימה** שהיא במילואה. וכאשר סמך משה רבינו את יהושע אמר הכתוב (כז, יח) 'קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו', דהיינו שיסמוך אותו עם 'ידיו', כי צריך הוא להמשיך בחי' **'תמיד'** שהוא **'יד'** במילואו.

לשוב אליך באמת ובלב שלם:

אמת'ע תשובה מיינט, חרטה פון טיפן הארץ

א. ישוב ירחמנו: פון גרויס אהבת ה' שפירט מען טיפע חרטה געפילן

די געווענליכע חרטה געפילן: איך בין שלעכט | **חסידות ברענגט אריין פאזיטיווע חרטה געפילן: איך בין גוט און עס פאסט נישט פאר מיר** | פון גרויס קרבת ה' טוט אים זייער באנג אויפן עבר | **דער רבוש"ע האט אונז ליב מיט א קאכעדיגע אהבה** | ער טראכט פון אונז א גאנצן צייט | **ער פארעט זיך פאר אונזער גוטס א גאנצן צייט** | וויאזוי קען א מענטש זיין אזוי שלעכט און געמיין צו אזא גוטן פריינד | **נאכדערצו אז דער גוטער פריינד איז דער בורא כל עולמים כביכול** | ווען א מענטש שפירט דאס אין הארץ קען ער זיך נישט מוחל זיין

ב. אבדה שאין לה תמורה: דערלייגט א ליכטיג לעבן אויף ביידע וועלטן

א צדיק איז זיס ווי צוקער | **ער איז גוט אויפגעלייגט** | ער שיינט מיט א ליכטיגקייט | **ער איז ווייך ווי פוטער** | גאלדענע מדות | **יעדער האט אים ליב** | ער לעבט אין א דבקות | **ער איז נישט קיין נצרך לבריות** | ער איז מלא חן | **זיין ליכטיגקייט אויף יענער וועלט איז 'עין לא ראתה'** | יעדער האט א בחירה צו זיין א צדיק | **וויפיל חרטה געפילן דארף מען שפירן אז מען איז נישט געווען ביז יעצט קיין צדיק** | דער עיקר איז עס זאל ארייננגיין אין הארץ | **עס איז תלוי אין איידלקייט** | חסידות גיבט די איידלקייט | **די קדושה פון צדיקים קען אויפשטאפן א פארטעמפט הארץ**

ג. חדש ימינו כקדם: איינער וואס טוט תשובה איז נישט קיין 'בדיעבד' נאר א 'לכתחלה'

תשובה איז מכפר נאר ווען מען גלייבט דערין | **גלייבן מיינט: עס אנקוקן ווי די השקפת התורה** | געוועגליך מיינט א מענטש אז תשובה איז א 'בלית ברירה' | **ער האלט אז זיין פארשמירטער עבר ווערט נישט עכט אויסגעמעקט** | דעריבער טוט ער נישט קיין תשובה | **קיינער וויל נישט זיין קיין בדיעבד** | השקפת התורה זאגט: תשובה מעקט אינגאנצן אויס דעם עבר | **נאכמער: ער ווערט נאך העכער פון א צדיק גמור** | עס ווערט אנגעקוקט ווי א לכתחלה | **מאת ה' היתה זאת** | דער רבוש"ע נעמט עס אויף זיינע פלייצעס | **ליידער דארף מען רעדן צו בחורים אזא סארט שפראך – וואס באלאנגט עכט בלויז פאר עלטערע מענטשן** | א בחור דארף נישט ארבעטן אויף 'תיקון העבר' – נאר אויף 'בויען דעם עתיד' | **ער איז נאכנישט קיין בעל עבירה און נישט קיין בעל תשובה** | ער קען נאך זיין א צדיק גמור | **הייב אָן גוט דיין לעבן**

א.

ישוב ירחמנו: פון גרויס אהבת ה' שפירט מען טיפע חרטה געפילן

חסידות איידלט אויס דעם מענטש צו שפירן חרטה

אינעם פריערדיגן גליון האט מען ארומגערעדט, אז דער עיקר נקודה פון תשובה איז: 'חרטה', וואס דער מענטש שפירט אין הארץ א טיפע געפיל פון חרטה, און **ער וואלט געוואלט צוריקדרייען דעם זייגער, אז ער זאל נישט האבן געזינדיגט**. און מען האט גערעדט, אז ווען א מענטש איז זוכה צו לעבן מיטן 'אור הנשמה' וואס חסידות האט מגלה געווען, ווערט ער אזוי איידל און דערהויבן, וואס דורכדעם קומט ער אָן צו שפירן די סארט חרטה געפילן.

חסידות האט מחדש געווען 'תשובה מתוך קירבה'

באזונדער האט חסידות מגלה געווען א ספעציעלן מחודש'דיגן אור אין תשובה, וועלכע רופט זיך 'תשובה מתוך קירבה'. דאס הייסט, אז אנשטאט די חרטה געפילן זאלן זיין געבויעט אויף נעגאטיווע מחשבות פון טראכטן 'איך בין אזוי נידריג', 'איך בין אזא חוטא ופושע', וכדומה - זאלן די חרטה געפילן זיין געבויעט אויף פאזיטיווע מחשבות, וואס א מענטש זאל טראכטן: **"איך בין אזא ריינע נשמה וועלכע איז אזוי פארקערט ווי חטא!", "איך בין א בן מלך, וואס א חטא שטייט אים אזוי נישט גוט!"**, וכדומה. וואס די סארט מחשבות ברענגען צו א גאר טיפע און שורש'דיגע חרטה - וועלכע איז נישט בלויז א 'וועג' וואס מען דארף דורכגיין כדי ארויסצוגיין פונעם נידריגן מצב און ווערן דערהויבן - וואס דעמאלט פארגעסט מען פון חרטה האבן, נאר פארקערט, עס הייבט זיך גאר אָן פון א דערהויבנקייט! וואס יעצט - אינעם דערהויבענעם מצב - קוקט ער אויף צוריק, און קען זיך נישט מוחל זיין אויף דעם וואס ער איז אמאל געווען אזוי נידריג און דערוויטערט! מען וועט אויסשמועסן באריכות צוויי סארט חסיד'ישע געדאנקען וואס א מענטש קען אריינטראכטן, און דורכן זיך פארטיפן דערין קען ער אנקומען צו אזא סארט טיפע חרטה פון 'תשובה מתוך קירבה'.

די אהבה פונעם רבוש"ע צו א איד איז בלי שיעור

דער אויבערשטער האט ליב יעדן איד מיט א געוואלדיגע אהבה; ווי מען זעט אין צענדליגע פסוקים דורכאויס גאנץ תורה, נביאים און כתובים. אפגערעדט פון שיר השירים וועלכע איז דאך מיוסד נאר אויף דעם, נאר אפילו אין אנדערע ספרי קודש ווערט כסדר אראפגעלייגט די דאזיגע מורא'דיגע אהבה מיט אלע סארט אויסדרוקן און משלים; ווי למשל, דאס וואס דער נביא זאגט (מלאכי א, ב): "אָהַבְתִּי אֶתְכֶם אָמַר ה'" - דער אויבערשטער זאגט 'איך האב ענק ליב'. וואס דארף מען מער ווארימערע ווערטער פון דעם פסוק (ירמיה לא, יט): "הֲבֵן יַקִּיר לִי אֶפְרַיִם אִם יֶלֶד שַׁעֲשֻׁעִים כִּי מִדֵּי דַבְּרִי בּוֹ זָכֹר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד עַל כֵּן הָמוּ מֵעַי לוֹ רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ נְאֻם ה'", אדער פון דעם פסוק (ישעיה מט, טו): "הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוּלָהּ מֵרַחֵם בֶּן בִּטְנָהּ גַּם אֵלֶּה תִשְׁכַּחְנָה וְאָנֹכִי לֹא אֶשְׁכָּחֵךְ הֵן עַל כַּפַּיִם חַקֹּתִיךְ". און אזוי זענען פאראן פילע פסוקים וואו **די נביאים מוטשען זיך צו טרעפן דעם ריכטיגן משל וועלכע זאל קענען ארויסגעבן עטוואס פון דער גרויסער אהבה וואס דער רבונו של עולם האט צו יעדן איד!** עס איז אן אהבה וועלכע האט נישט קיין שיעור און קיין ערך! עס איז נישט שייך דאס געגנוג מסביר צו זיין.

די מצוה פון 'אהבת ה' במסירות נפש' שרייט ארויס די קאכעדיגע אהבה פונעם רבוש"ע צו אונז

אינ'אמת'ן דארף מען נישט זוכן קיין פסוקים און ראיות אז דער אויבערשטער האט ליב א איד, נאר מען קען עס זען פשוט פונעם פסוק וואס מיר זאגן יעדן טאג ביי קריאת שמע: "וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ" - די תורה פארלאנגט, אז א איד זאל האבן אזא פלאקערדיגע אהבה צום רבונו של עולם, אז ער זאל זיין גרייט אוועקצוגעבן אלעס וואס ער פארמאגט - ארייננגערעכנט זיין לעבן - פארן רבונו של עולם. אויב די תורה פארלאנגט דאס פון א איד, מוז זיין אז דער רבונו של עולם האט אויך כאטש אזא פלאקערדיגע אהבה צום איד! ווייל שלמה המלך זאגט דאך א כלל (משלי כז, יט): "כַּמַּיִם הַפָּנִים לַפָּנִים כֵּן לֵב הָאָדָם לָאָדָם" - אהבה ארבעט נאר אויף ביידע וועגן! דאס הייסט, עס איז נישט במציאות, אז איינער זאל ליב האבן א צווייטן, טאמער יענער האט אים נישט ליב אויף צוריק! דאס הארץ קען נישט באווייזן צו אנטוויקלען אזא געפיל! עס ארבעט נישט! און אפילו אין דער 'מאס' פון אהבה - מוזן אויך זיין ביידע איינים, ווייל איינער קען נישט ליב האבן דעם צווייטן מיט א 'שטארקע אהבה', טאמער יענער האט אים ליב בלויז מיט א 'שוואכע אהבה'. דעריבער, **אויב דער רבונו של עולם פארלאנגט פון אונז, אז מיר זאלן אים ליב האבן מיטן גאנצן הארץ ביז מסירת נפש, מוז זיין אז מיר קענען דאס באווייזן! דאס הייסט, עס מוז זיין אז דער רבונו של עולם האט צו אונז אויך אזא שטארקע אהבה!** קומט אויס, אז אינעם פסוק "וְאָהַבְתָּ", ליגט א מורא'דיגער כרוז וואס דער רבונו של עולם כביכול

נקודות:

חסידות האט מגלה געווען אן אור וועלכער רופט זיך 'תשובה מתוך קירבה', אז די חרטה געפילן זאלן זיין געבויעט אויף פאזיטיווע מחשבות, וואס אינעם דערהויבענעם מצב קוקט ער אויף צוריק, און קען זיך נישט מוחל זיין אויף דעם וואס ער איז אמאל געווען אזוי נידריג און דערווייטערט!

נקודות:

אל אויב דער רבונו של עולם פארלאנגט פון אונז, אז מיר זאלן אים ליב האבן מיטן גאנצן הארץ ביז מסירת נפש, מוז זיין אז מיר קענען דאס באווייזן! דאס הייסט, עס מוז זיין אז דער רבונו של עולם האט צו אונז אויך אזא שטארקע אהבה!

~

ווען ער דערהערט אביסל די געוואלדיגע אהבה און רחמנות פונעם איבערשטן צו אים, און ער דערמאנט זיך אין זיינע עבירות וואס ער האט געטון קעגן דעם רבונו של עולם – כאפט אים אָן א מורא'דיגע חרטה געפיל: "נאך אזא אהבה און געטריישאפט פונעם רבונו של עולם, האב איך אים מצער געווען?! וואס האב איך דא געטון?! וויאזוי האב איך געקענט מצער זיין די שכינה הקדושה מיט אזא פרעכהייט?!

זאגט דא צו יעדן איד בפרטיות: "איך האב דיר ליב בכל לבבי ובכל נפשי ובכל מאודי בתכלית האהבה!".

משל: אן אלטער טאטע צו זיין איינציגן 'בן יחיד'

חסידות האט געלייגט א שטארקן דגוש אויפן פסוק (דברים יד, א): "בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹקֵיכֶם", אז א איד זאל אנקוקן דעם רבונו של עולם ווי זיין'ס א טאטע, און נישט ווי סתם א טאטע, נאר ווי א טאטע וועלכער איז דער גרעסטער 'אב הרחמן', א טאטע וועלכער האט זוכה געווען אויף דער עלטער צו איין איינציגן 'בן יחיד', און ער קוקט אריין אינעם בן יחיד'ל יומם ולילה און איז נישט מסיח דעת פון אים קיין רגע, **א גאנצן צייט טראכט ער: "וואס טוט יעצט מיין זון?! וואס מאכט ער?! אין וואספארא מצב איז ער יעצט?!"**, און ער קען נישט **שלאפן ביינאכט** פון די פילע מחשבות וואס לויפן אים אין קאפ איבער זיין באליבטן זון.

דער רבוש"ע איז נישט מסיח דעת פון אונז

דוד המלך זאגט (תהלים מ, ו): "נִפְלְאֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבֹתֶיךָ אֵלֵינוּ" - **רבונו של עולם, דיינע מחשבות זענען א גאנצן צייט איבער אונז! דו טראכסט פון אונז און דו ביסט נישט מסיח דעת פון אונז!** דער רבונו של עולם איז דער געטרייעסטער טאטע צו יעדן איד באזונדער! ער האט באשאפן יעדן איד מיטן ציל פון 'להטיבך באחריתך', אים צו געבן די גרעסטע גוטס וואס איז נאר פארהאן אין אלע עולמות! און צוליב דעם איד - האט ער באשאפן די גאנצע וועלט! און אלעס וואס דער רבונו של עולם דרייט מיט דעם איד - אפילו אויב עס קוקט אויס נישט גוט, איז אלעס בלויז לטובתו! און אפילו טאמער דער איד פארזינדיגט זיך און דערווייטערט זיך פונעם רבונו של עולם - טראכט נאכאלץ דער איבערשטער פון אים א גאנצן צייט; ווי דער פסוק זאגט (שמ"ב יד, יד): "וְחָשַׁב מַחֲשָׁבוֹת לְבִלְתִּי יִדַּח מִמֶּנּוּ נִדָּח". און **טאמער דער רבונו של עולם מוז אים ליידער געבן אן עונש אויף זיין רשעות, און דער איד וואלגערט זיך פון יסורים - טראכט ווייטער דער איבערשטער פון אים, און דער רבונו של עולם האט אסאך גרעסערע יסורים כביכול - ווי זיינע יסורים**; ווי די משנה זאגט (סנהדרין מו.): "בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי, אם כן המקום מצטער על דמן של רשעים שנשפך קל וחומר על דמן של צדיקים" - אפילו אויף דער צער פון רשעים קלאגט די שכינה, ווייל עס טוט איר וויי דער צער פון איר בן יחיד'ל.

וויאזוי האב איך דאס געקענט טון פאר אים?

טאמער א מענטש האט אביסל איידלקייט אין זיך, און ער דערהערט אביסל די געוואלדיגע אהבה און רחמנות פונעם איבערשטן צו אים, און פונעם צווייטן זייט דערמאנט ער זיך אין זיינע עבירות וואס ער האט געטון קעגן דעם רבונו של עולם - כאפט אים אָן א מורא'דיגע חרטה געפיל! ער טראכט צו זיך: "נאך אזא אהבה און געטריישאפט פונעם רבונו של עולם, האב איך אים מצער געווען? וואס האב איך דא געטון? וויאזוי האב איך געקענט מצער זיין די שכינה הקדושה מיט אזא פרעכהייט? איך בין א שלאנג צי א מענטש? **וויאזוי האב איך געקענט זיין אזא 'קשה עורף' - צו זיין אזוי נישט סענסעטיוו צום רבונו של עולם'ס געפילן כביכול? אפילו ווען עס וואלט געווען א בשר ודם וועלכער איז אזוי גוט צו מיר, און איך האב נישט געפילט פאר יענעם - וואלט איך זיך נישט געקענט מוחל זיין, און דא רעדט מען דאך פונעם בורא כל עולמים, וואס מלאכים און שרפים ציטערן פאר אים, און איך בין געגאנגען בשאט נפש און אים פשוט מצער געווען! ווי קען איך זיך מוחל זיין?"**.

ב.

אבדה שאין לה תמורה:
דערלייגט א ליכטיג לעבן אויף ביידע וועלטן

ווי שיין און זיס איז דאס לעבן פון א צדיק

מען וועט אויסשמועסן נאך א חסיד'ישער געדאנק וואס א מענטש קען טראכטן און זיך מתבונן זיין, און דורכדעם תשובה טון 'מתוך קירבה' מיט אן אמת'ע חרטה. א מענטש זאל אריינטראכטן: ווי גוט עס איז צו זיין א צדיק און ווי ליכטיג א צדיק לעבט אפ א לעבן. צו באקומען א שטיקל בילד אויף א צדיק, איז כדאי דורכצולערנען ווי דער חובת הלבבות (שער הפרישות פ"ד) גיבט אונז א באגעגעניש מיטן פרוש: ער איז 'רך מחמאה' און 'מתוק מדבש' - **א ווייכער מענטש, זיס ווי צוקער. ער איז א שטיק איידלקייט און דערהויבנקייט. ער שיינט מיט א צהלת פנים. זיינע ווערטער זענען ריין און איידל**, און מען הערט נישט פון אים קיין שום גנות וואס פאסט נישט פאר א חלק אלוק ממעל. אלץ וואס ער טוט איז דורכגעווייקט מיט ענוה און יראת שמים. ער איז אויסגעארבעט מיט יעדע גוטע מדה אין דער וועלט. ער האט אינזין א צווייטן מער ווי זיך אליינס, און ער האט ממש הנאה צו טון חסד. ער דארף גארנישט פון מענטשן, נישט זייער כבוד, נישט זייער געלט און נישט זייער חיזוק. ער איז אן איש נשמה וועלכער דארף בלויז דעם רבונו של עולם און נישט עפעס אנדערש. ער קען זיך זיצן באהאלטן אין זיינע ד' אמות, דאווענען און לערנען תורה לשמה, און **דער רבונו של עולם באלייכט אים מיט אן 'אור הפנים', ער איז מרגיש אזא מין מתיקות אין זיין תורה און תפלה, ער שפירט א געוואלדיגע זיסקייט אין מצוות און אין א שבת.** ער האט זיך א וועלט פאר זיך, וואו ער איז שטענדיג מיטן רבונו של עולם און דער רבונו של עולם איז שטענדיג משגיח אויף אים. ער שפירט זיך אזוי באליבט ביים רבונו של עולם; ווי די משנה זאגט (אבות פ"ו מ"א): "נקרא ריע, אהוב, אוהב את המקום, אוהב את הבריות, משמח את המקום". דער צדיק לעבט דאך אין אזא ליכטיגע וועלט - אפילו בחיים חיותו אויף דער וועלט.

א צדיק אויף יענער וועלט - נישטא קיין גליקליכערע מענטש

ווען מען וויל אריינטראכטן אין דער גרויסקייט און זיסקייט פונעם צדיק 'אויף יענער וועלט' - פארלירט מען שוין אינגאנצן די ווערטער און שפראך! עס איז פשוט נישטא דאהי קיין משלים דערצו! ווי דער פסוק זאגט (ישעיה סד, ג): "עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹקִים זוּלָתְךָ". מען קען זיך בלויז דמיונ'ען און אויסמאלן די גרעסטע דוגמאות פון כבוד און גרויסקייט, פון ליכטיגקייט און זיסקייט, פון הייליגקייט און דערהויבנקייט, און דאס אלעס קומט נישט צו צום אמת'ן מצב פון א צדיק אויף יענער וועלט.

דו קענסט אויך זיין א צדיק!

יעדער מענטש אויף דער וועלט האט די בחירה צו ווערן א צדיק! **מען האלט קיינעם נישט אפ פון ארבעטן אויף זיך, צו בייקומען אלע נסיונות החיים, ביז מען קומט אָן צו ווערן א צדיק און לעבן אט דער ליכטיגער לעבן פון א צדיק**; ווי עס איז באקאנט פונעם צאנזער רב זי"ע, אז ווען איינער האט אריינגעשריבן אינעם קוויטל 'יראת שמים', האט ער אים אנגעשריגן: "דו גאלגאן, ווער לאזט דיר נישט? האט דיר איינער נישט געלאזט זיין א 'ירא שמים'? ווער לאזט דיר נישט?". ווייל עס איז נישטא עפעס א געוויסער סוג מענטשן וואס זיי האט מען פון הימל באשאפן צו זיין צדיקים, און די אנדערע מענטשן האט מען באשאפן צו זיין פשוט'ע אידן, נאר מען האט באשאפן יעדן איד מיט כוחות דקדושה, אז טאמער ער וועט וועלן וועט ער ווערן א צדיק! און די אלע וועלכע מיר ווייסן אז זיי זענען געווען צדיקים - איז עס נאר געקומען פון דעם וואס זיי האבן אליינס בוחר געווען און האבן געארבעט, ביז זיי זענען אנגעקומען צו דער מדרגה פון צדיקים.

פארוואס בין איך געווען אזוי אכזריות'דיג צו מיר אליינס?

ווען א מענטש טראכט אריין, ווי גוט עס איז צו זיין א צדיק אויף דער וועלט און אויף יענער וועלט, און פון צווייטן זייט טראכט ער אריין: "איך וואלט דאך געקענט זיין א צדיק! קיינער האט דאך מיר נישט אפגעהאלטן פון זיין א צדיק! און דא זעה איך וואספארא פראסטע בריאה איך בין, דא רעד איך לשון הרע און דא פאל איך דורך מיט א מחשבה, איך בין נישט צו דער זאך! **וועלכער אכזר בין איך געווען צו מיר אליינס? איך וואלט דאך געקענט זיין אזא ליכטיגער מענטש ווי עס פאסט פאר א חלק אלוק ממעל! און אויף יענער וועלט, וואלט איך דאך געקענט שיינען מיט אזעלכע ליכטיגקייטן און געטליכע תענוגים, אויף אן אופן וואס איז נורא נוראות! פארוואס האב איך נישט געהאט קיין שכל? פארוואס האב איך גע'זינדיגט?"**.

ווען א מענטש טראכט אריין אין אזעלכע סארט מחשבות מיט אביסל איידלקייט, קען ער שפירן אזא מין חרטה, אז פון גרויס מרירות און פון גרויס קנאה אויפן צדיק, וועט ער פילן ווי ער האלט עס נישט אויס.

דער עיקר איז דער 'מרדות בלב'

דער פסוק זאגט (ישעיה ו, י): "וּלְבָבוֹ יָבִין וָשָׁב". כדי א מענטש זאל תשובה טון, מוז זיין 'הארץ' פארשטיין! עס איז נישט גענוג אז ער פארשטייט עס אין קאפ, נאר ער מוז עס פילן! און **ווילאנג א מענטש איז פארגרעבט און זיין הארץ איז פארשטאפט, קען מען אים זאגן די אלע אויבנדערמאנטע דיבורים, אבער ער וועט גארנישט נתפעל ווערן דערפון, ווייל עס שאקלט נישט אויף די 'נקודה שבלב'**. אבער א חסיד'ישער איד וועלכער ליגט אין חסידות און אין אלע ענפי החסידות - באקומט אן איידלקייט בנפש, און איינמאל ער איז אן איידעלע נפש וועלן די אלע סארט דיבורים אים דערלאנגען א געזונטן 'מרדות בלבו של אדם'! עס וועט מיינען עפעס און ער וועט נתפעל ווערן דערפון! ער וועט שפירן אזא טיפקייט פון חרטה, אז ער וועט עס נישט קענען אויסהאלטן! און ווי מער ער וועט פועל'ן ביי זיך אן איידלקייט און העכערקייט - אלץ מער וועט ער פילן א טיפערע חרטה אויף דער עבירה. און דאס איז דער 'ראשית' און די 'התחלה' פון תשובה על פי חסידות. אודאי איז אויך פארהאן אן ענין פון 'עזיבת החטא', אז אפילו טאמער דער מענטש פילט גארנישט, זאל ער כאטש אויפהערן צו טון דעם חטא און חרטה האבן וויפיל ער קען יא. אבער דער עיקר ווארט פון תשובה איז, ווען ער פועל'ט ביי זיך א געוויסן אמת'ן הרגש פון חרטה.

וואס האט דיר די שכינה אזויפיל שלעכטס געטון?

די וועלט פארציילט א מעשה אויפן ראפשיצער רב זי"ע, אז א בעל תשובה איז אמאל געקומען צו אים, אז ער וויל פאסטן און זיך מסגף זיין, און געבעטן אז דער רבי זאל אים געבן א 'סדר התשובה'. האט אים דער ראפשיצער רב געזאגט: "דו ביסט נאכנישט גרייט פאר מיין 'סדר התשובה' וואס איך וויל דיר געבן, ווייל כדי דו זאלסט קענען מקבל זיין מיין 'סדר התשובה' מוזטו זיין געזונט און שטארק! קודם זאלסטו גוט עסן, שלאפן אסאך און פילעווען דעם גוף, כדי דו זאלסט זיין געזונט און שטארק!". נאך א וואך פרעגט אים דער בעל תשובה: "רבי, מען קען שוין אנהייבן מיט דער סדר תשובה?". זאגט ער אים: "ניין, דו ביסט נאכנישט גרייט! גיי אָן ווייטער מיטן עסן און שלאפן!". עס איז אריבער א חודש צייט, און יענער האט זיך שוין נישט געקענט דערווארטן, האט ער געזאגט: "רבי, איך קען שוין נישט ווארטן! דער רבי זאל מיר שוין זאגן די תשובה!". האט אים דער ראפשיצער רב געזאגט: "אינ'אמת'ן ביסטו נאכנישט גרייט, אבער אז דו ווילסט דוקא שוין הערן, וועל איך דיר זאגן". און דער ראפשיצער רב האט אים געפרעגט איין שאלה: "**וואס האט דיר די שכינה אזויפיל שלעכטס געטון, אז עס איז זיך איר געקומען, אז דו זאלסט איר אזוי מצער זיין?!**". ווי נאר דער מענטש האט געהערט די ווערטער ארויסקומען פונעם צדיק'ס הייליג מויל - האט ער גע'חלש'ט אויפן פלאץ פון גרויס מרירות און חרטה וואס האט אים באנומען עד דכדוכה של נפש. ווען מען האט אים דערמונטערט, האט אים דער ראפשיצער רב געזאגט: "נו, איך האב דיר דאך געזאגט אז דו ביסט נאכנישט גרייט מקבל צו זיין מיין 'סדר התשובה'!". זעלבסט פארשטענדליך, אז טאמער וואלט אים א צווייטער געזאגט די זעלבע ווערטער - וואלט ער נישט גע'חלש'ט... ווייל עס וואלט נישט אריינגעאנגען אזוי טיף אין הארץ. דאס איז נאר געקומען דורכן כח פון א דיבור אמת וועלכע איז ארויסגעקומען מעומק הלב פון א צדיק אמת, אט די קדושה האט אים אזוי אויסגעאיידלט און אויפגעטרייסלט זיין הארץ, אז ער האט עס פשוט נישט געקענט אויסהאלטן.

ג.

חדש ימינו כקדם: איינער וואס טוט תשובה איז נישט קיין 'בדיעבד' נאר א 'לכתחלה'

אמונה אין גודל כח התשובה - אן עיקר אין גאנץ אידישקייט

נאכדעם וואס א מענטש האט שוין חרטה געהאט און תשובה געטון אויף זיינע עבירות, **הייבט זיך אָן אן עבודה פון 'אמונה בתשובה' - גלייבן אינעם גרויסן כח פון תשובה, וואס דאס איז בכלל א גרויסער עיקר אין תשובה**; ווי דער רמב"ם זאגט (שגגות פ"ג ה"י): "אין יום הכפורים ולא החטאת ולא האשם מכפרין אלא על השבים המאמינים בכפרתן אבל המבעט בהן וכו' והוא אומר או מחשב בלבו שאין אלו מכפרין אע"פ שקרבו כמצותן לא נתכפר לו וכו' וכן המבעט ביום הכפורים אין יום הכפורים מכפר עליו" - אלע 'עניני כפרה' ארבעטן נאר אויב דער מענטש גלייבט דערין. און אויסער דעם, איז עס זייער א וויכטיגע ידיעה וועלכע קען צוציען אסאך מענטשן צו טון תשובה און זיך נעמען אין די הענט אריין, ווייל די דאזיגע ידיעה - ווי מען וועט עס אויסשמועסן - נעמט אוועק איינע פון די גרעסטע מניעות וואס מענטשן האבן פון תשובה; ווי פאלגענד.

משל: א מענטש וואס מוז א גאנץ לעבן אנקומען צו מעדיצינישע באהאנדלונג שפירט זיך ווי א 'בדיעבד'

יעדער מענטש אויף דער וועלט האט ליב צו זיין א 'לכתחלה' און נישט קיין 'דיעבד'. ווי למשל אין בריאות הגוף, וויל יעדער מענטש זיין געזונט און שטארק אויף אלע רמ"ח אברים ושס"ה גידים - אויף א לכתחלה'דיגן אופן וויאזוי דער רבונו של עולם האט באשאפן דעם מענטש. טאמער דער דאקטער וועט זאגן פאר א גוי: "פון היינט און ווייטער מוזטו איינעמען א געוויסן מעדעצין - איינמאל אין זעקס חדשים, און טאמער וועסטו פארפעלן צו נעמען דעם מעדעצין - וועסטו זיכער שטארבן!", וועט ער ארויסגיין פון דארט מיט זייער א געפאלענעם געמיט. ער וועט פילן ביי זיך: "שוין, איך בין שוין נישט קיין געזונטער מענטש! איך בין שוין נישט קיין לכתחלה! איך שטיי שוין נישט אויף מיינע אייגענע צוויי פוס! א גאנץ לעבן מוז איך שוין זיין צוגעבונדן צו דעם געוויסן מעדעצין!". א איד איז א 'חלק אלוק ממעל' און ער האט די זעלבע תשוקה אויך ברוחניות! נישט אלעמאל איז דאס אזוי בהתגלות, אבער **יעדער איד האט אין זיך א באהאלטענע תשוקה, אז ער וויל זיין א 'לכתחלה'דיגער' איד! ער וויל נישט לעבן א גאנץ לעבן אויף א בדיעבד'יגן אופן!** ער וויל זיין אזוי ווי מען דארף טאקע צו זיין לכתחלה!

דער אלגעמיינער בליק אויף תשובה: עס איז שוין נישט דער לכתחלה'דיגער פלאן

דער נאטורליכער געפיל און בליק אויף תשובה - ביי איינעם וואס האט נישט דורכגעטון די סוגיא - איז, אז פון היינט און ווייטער וועט ער שוין א גאנץ לעבן זיין א 'בדיעבד'! אין אנדערע ווערטער: "בעצם וואלט איך לכתחלה געדארפט זיין א צדיק גמור וועלכער זינדיגט קיינמאל נישט, און דאס וועל איך שוין קיינמאל נישט זיין! למעשה, האב איך שוין געזינדיגט און פארשמירט מיין בלאט, און דאס קען מען שוין נישט אפמעקן כאילו לא היה! וואס איז געווען איז געוועזן! נאר וואס דען? דער רבונו של עולם וויל דאך נישט אז מען זאל זיך אריינלייגן אין קבר לעבעדיגערהייט... האט ער 'בלית ברירה' געגעבן א שטיקל עצה אויף צו קענען אנגיין ווייטער, אז מען האט נאכנישט אלעס פארלוירן, מען וועט תשובה טון און עס וועט ווערן פאררעכטן. אבער **עס איז כאילו מען האט מיר 'מוותר' געווען און פון יעצט און ווייטער וועל איך האבן אזא טאוול פון א 'בעל תשובה'! א גאנץ לעבן וועל איך שפירן א שטאך אין הארץ, אז 'איך האב נישט זוכה געווען צו זיין א לויטערער צדיק ווי מען דארף צו זיין - איך בין בלויז א בדיעבד'!**".

צוליב דעם בליק וויל נישט דער מענטש תשובה טון

וויבאלד א מענטש האט א בדיעבד'יגן בליק אויף תשובה, דעריבער האט ער נישט קיין אפעטיט צו טון אין דער נושא פון תשובה, און **דאס איז דער עיקר מניעה וועלכע לאזט נישט מענטשן תשובה טון.** יעדעס מאל וואס עס קומען אים ארויף הרהורי תשובה, אז מען דארף זיך פארבעסערן און טוישן געוויסע זאכן אין לעבן, קומט באלד דער יצר הרע און זאגט אים: "טאמער וועסטו טאקע עכט איינזען אז דו האסט געמאכט א גרייז אין דיין לעבן - וועסטו דאך זיין א פעלערהאפטיגער מענטש א גאנץ לעבן! דו וועסט דאך א גאנץ לעבן ארומגיין מיט שולד געפילן, פארוואס דו ביסט נישט קיין צדיק! **א גאנץ לעבן וועסטו דארפן איינגעמען דעם מעדעצין פון 'תשובה'! דעריבער איז אסאך בעסער דו זאלסט אוועקשטופן די אלע הרהורי תשובה, און בלייבן ווייטער אינעם 'תרדמת הזמן'**... לעב ווייטער מיט א הנחה אז דו ביסט א 'לכתחלה' און דו האסט נישט געמאכט קיין שום גרייז אין לעבן!".

די תורה שרייט איבעראל: דער בעל תשובה איז ממש א לכתחלה!

מען דארף וויסן, אז די דאזיגע השקפה אז א 'בעל תשובה' איז א בדיעבד - איז קעגן די תורה! עס איז אן אפגעפרעגטע השקפה **מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים! וואו מען קוקט נאר אין דער גאנצער תורה, זעט מען ממש פארקערט! די תורה האט געלייגט א שטארקן דגוש, אויף דער 'חביבות' וואס דער רבונו של עולם האט צו א בעל תשובה!** די נביאים האבן געגעבן פאר א בעל תשובה די גרעסטע דברי חיזוק וואס עס איז נאר שייך! און דאס איז נישט חס ושלום סתם 'חיזוק' וואס מען וויל אים באארבעטן, כדי אז ער זאל זיך נישט צוריקהאלטן פון תשובה טון, ניין! די תורה איז א תורת אמת! אויב די תורה זאגט אזויפיל חיזוק אויף תשובה, איז פשט, אז דאס איז א יסוד אין אידישקייט, און עס איז זייער וויכטיג אז יעדער איד זאל זיין קלאר אין דער ריכטיגער השקפה אויף תשובה!

די לשונות פון רמב"ם: דער רבוש"ע האט ליב דעם בעל תשובה נאכמער פונעם צדיק גמור!

דער רמב"ם איז דאך דער 'פוסק' אויף הלכות תשובה, און ער שרייבט (תשובה פ"א ה"ג): "**אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו**" - א רשע וואס האט אפגעזינדיגט זיין גאנץ לעבן, און איין מינוט פארן שטארבן האט ער תשובה געטון, וועט מען אים גארנישט דערמאנען פון זיינע עבירות אויף יענער וועלט. שפעטער שרייבט ער (פ"ז ה"ד): "ואל ידמה אדם בעל תשובה שהוא מרוחק ממעלת הצדיקים מפני העונות והחטאות שעשה אין הדבר כן אלא **אהוב ונחמד הוא לפני הבורא כאילו לא חטא מעולם ולא עוד אלא ששכרו הרבה** וכו'. אמרו חכמים מקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו כלומר **מעלתן גדולה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם** מפני שהן כובשים יצרם יותר מהם" - א מענטש זאל נישט מיינען אז א בעל תשובה איז ווייניגער פון א צדיק גמור, ניין! דער רבונו של עולם האט ליב און גלוסט צו דעם בעל תשובה נאכמער פון א צדיק! שפעטער שרייבט ער נאכמער (ה"ו-ז): "גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה שנאמר שובה ישראל וכו' כלומר **אם תחזור בתשובה בי תדבק**. התשובה מקרבת את הרחוקים, אמש היה זה שנאוי לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה **והיום הוא אהוב ונחמד, קרוב וידיד** וכו' וכן אתה מוצא שבלשון שהקב"ה מרחיק החוטאים בה מקרב את השבים בין יחיד בין רבים וכו' כמה מעולה מעלת התשובה אמש היה זה מובדל מה' אלקי ישראל שנאמר וכו' **והיום הוא מודבק בשכינה** שנאמר וכו', **צועק ונענה מיד** שנאמר וכו', **ועושה מצות ומקבלין אותן בנחת ושמחה** שנאמר כי כבר רצה האלהים את מעשיך, **ולא עוד אלא שמתאוים להם** שנאמר וכו'" - דער בעל תשובה ווערט דבוק אין דער שכינה! זיין נאנטקייט צום רבונו של עולם ווערט אנגערופן מיט מורא'דיגע לשונות 'אהוב' און 'נחמד', 'קרוב' און 'ידיד'! זיינע תפילות ווערן באלד אויסגעהערט! זיינע מצות ווערן אנגענומען אין הימל מיט א שמחה און מען ווארט שוין מיט א תשוקה אויף זיינע מצוות!

המשך בעמוד הבא >>>

נקודות:

עס איז נישטא עפעס א געוויסע 'סוג מענטשן' וואס זיי האט מען פון הימל באשאפן צו זיין צדיקים, און די אנדערע מענטשן האט מען באשאפן צו זיין פשוט'ע אידן. נאר מען האט באשאפן יעדן איד מיט כוחות דקדושה, אז טאמער ער וועט 'וועלן' - וועט ער ווערן א צדיק!

~

נאכדעם וואס א מענטש האט געזינדיגט, זאגט מען שוין נישט אז עס וואלט בעסער געווען ווען ער וואלט געווען א צדיק גמור, ניין! איינמאל מען האלט שוין דא, זאגט מען אז די תשובה איז א 'לכתחלה'! מען זאגט, אז יעצט האט ער זוכה געווען צו א געלעגנהייט פון אנקומען צו נאך א העכערן פלאץ – ווי ווען ער וואלט געווען א 'צדיק גמור'

דרכי הצדיקים

ליקוט בענין 'שמחה'

סיפורי קודש בדרכם של רבותינו הק' זי"ע

- דרכו בקודש של הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע היתה כל כולו 'שמחה', והנה הרה"ק מראפשיץ זי"ע היה לו סדר קבוע בכל שנה, שהיה נוסע אל הרבה צדיקים להיות אצלם בשבת. והיה נוהג בכל פעם שהיה הולך למסעיו, לשבות בתחילה אצל הרבי מלובלין, ומשם היה נוסע אל הצדיקים האחרים. וכן אח"כ בדרכו חזרה אל ביתו, עבר שוב אצל הרבי מלובלין, ומשם שב לביתו. ואמר על כך: 'א איד דארף אנהייבן מיט שמחה און ענדיגן מיט שמחה' (יהודי צריך להתחיל עם שמחה ולסיים עם שמחה).

- שמעתי מכ"ק מרן רבינו זי"ע כי פעם אמר הרה"ק הרבי מלובלין: 'איך האב ליבערשט א לוסטיגן בעל עבירה ווי א צוגעלייגטן ערליכער איד' (אני אוהב יותר בעל עבירה השרוי תמיד בשמחה, מאשר איש ירא שמים השרוי בעצבות וכבידות), כי אצל הרבי מלובלין היה ענין השמחה עיקר היסוד.

פעם חזרתי על מאמר זה בפני כ"ק אדמו"ר מאמשינאוו זי"ע, והרי בחצה"ק אמשינאוו לבית ווארקא ג"כ נהגו ביותר במדת השמחה, וכאשר שמע מאמר זה, היה ניכר עליו שהוא מחיה את עצמו בדברים אלו עד מאד, וממש ניתר ממקומו מרוב התפעלות, ואמר בהתלהבות: 'ס'איז דא א גרויסע שֵׂכֶל אין דעם ווארט'! (יש 'שכל' גדול במאמר זה). ואחר כך חזר על מאמר זה בכמה הזדמנויות, באמרו כי שמע דבר זה בשם כ"ק רבינו זי"ע.

- פעם אחת הגיע הרה"ק מראפשיץ לעיר רימנוב לשבות בצלו של רבו הרה"ק הרבי ר' מענדעלע זי"ע, והיה אז עצירת גשמים באותן גלילות של רימינוב ולא ירד מטר במשך תקופה ארוכה וכמובן שהציבור היו בעצבות וכבידות. וגזר הרה"ק הרבי ר' מענדעלע כמה תעניות על הציבור, ועדיין לא נענו. וכשהגיע הרה"ק מראפשיץ שאל אותם 'מה אירע כאן', ענו לו דברים כהווייתן כי הציבור היה היום בתענית על עצירת הגשמים. אמר להם הרה"ק מראפשיץ בתמיהה: 'אז ס'רעגנט נישט פאסט מען?! אז ס'רעגנט נישט קויפט מען אביסל מעד און מ'טרינקט לחיים, רעגנט'! (כאשר אין יורדים גשמים מתענים?! אם אין יורדים גשמים קונים קצת 'מעד' (משקה) ושותים לחיים, ואז יורדים גשמים!) ואכן ציוה שיקנו ויביאו 'מעד' - כי כבר היה אחר סיום התענית, ושתו כל הציבור 'לחיים' ונהייתה שמחה בביהמ"ד, ואכן תיכף ומיד נתקדרו השמים בעבים וירדו גשמים מרובים (אַ שלאַק'ס רעגן). והנה להרה"ק מראפשיץ היה איזה חבר טוב ברימנוב, אשר בכל פעם שהיה חושש שלא יכשל ח"ו בפניות וגיאות וכדו', היה הרה"ק מראפשיץ ניגש אליו ועושה עמו איזה מילתא דבדיחותא כדי להינצל מזה. וכך גם אחר מעשה זה, ניגש הרה"ק מראפשיץ אל חברו ואמר לו: 'נו, יעצט וועסטו שוין האלטן פון מיר? זעסט, דער רָב האט גוזר תענית געווען, און ס'האט נישט געהאלפן. און איך האב געהייסן טרינקען מעד, און ס'האט באלד גערעגנט...' (האם כעת כבר תאחז ממני? ראית, הרב גזר תענית, וזה לא עזר כלום. ואני ציויתי לשתות 'מעד', ומיד התחילו הגשמים...). ענה לו חברו: 'וואס האלסטו דיך אזוי גרויס? פארצייטנ'ס האבן ערליכע אידן אזוי ווי אייך געברענגט א מבול אויף די וועלט...' (מה אתה מתגאה כל כך? הנה בשנים קדמוניות הביאו 'ערליכע אידן' כמוך מבול לעולם...).

- סיפר כ"ק אדמו"ר מאמשינאוו, כי הרה"ק רבי חיים חייקא מאמדורא זי"ע היה עני מרוד מאד, והיה ממש מופשט מן העולם הזה, וכל גינוני עולם הזה לא תפסו אצלו מקום כלל. פעם אחת בימות החורף נזדמן לעיר 'בארדיטשוב', ולפי שהיה הקור גדול מאד, השאיל לו אדם אחד את מעילו להתחמם בו. אבל מרוב בטלנותו של רבי חיים חייקא לא הבחין איך הלביש עצמו במעיל, ולבש אותו באופן הפוך - כאשר הצד הפנימי כלפי חוץ, וכך הלך ברחובה של עיר. וכל אנשי העיר, כאשר ראוהו מתהלך עם המעיל ההפוך, חייכו ושחקו. כשהבחין רבי חיים חייקא איך שבכל מקום שהוא הולך אנשים שוחקים ומחייכים, ולא ידע ולא הבין למה הם שוחקים, ענה ואמר: 'אַה, יעצט פארשטיי איך שוין ווי אזוי דער הייליגע בארדיטשוב'ער איז געקומען צו אזא גרויסע מדרגה, ער וואוינט דאך אין א שטאט ווי יעדער איז בשמחה...' (אַה, כעת אני כבר מבין איך הגיע הרה"ק מבארדיטשוב למדריגתו הרמה, הרי הוא דר בעיר שכולם בשמחה...).

- בחצר הק' אמשינאוו היה הכל סובב הולך על ענין השמחה, עד כדי כך שאצל כ"ק אדמו"ר מאמשינאוו היתה עצבות כ"כ חמור ונחשב ממש כעין 'החטא הידוע'. פעם אמר על מצות וידוי ביום הכיפורים, שהיה זו עבודתו דייקא של הכהן גדול להתוודות על עוונות כל בני ישראל, ושאל: 'פארוואס האט מען געגעבן די מצוה פון וידוי דוקא פאר'ן כהן גדול און נישט פאר יעדער איינער'? (למה נתנו את מצות הוידוי דוקא אל הכהן גדול, ולא לכל אחד?). וענה בנעימות לשונו הק': 'ווייל וידוי איז א שווערע מצוה, מ'קען דאך חס ושלום ווערן בעצבות! די תורה האט נישט קיינעם געטרויעט מיט די מצוה, נאר דעם כהן גדול! דעם כהן גדול האט מען געקענט געטרויען מיט די מצוה פון וידוי'! (כי וידוי היא מצוה קשה, הרי יכולים חס ושלום להיות על ידי זה בעצבות! התורה לא סמכה על כל אחד במצוה זו, רק על הכהן גדול! על הכהן גדול היו יכולים לסמוך ולמסור בידו מצוה זו של וידוי!).

כמה פעמים אירע אשר כ"ק אדמו"ר מאמשינאוו פתח את פיו לומר דברים, בלי שיקדימו לשאול אותו איזה דבר, והיה לזה נועם וחן מיוחד. פעם אחת כאשר נכנסתי אליו פתח ואמר: 'יעדער איינער קען זיין א בן עליה! נו, פארוואס איז נישט יעדער קיין בן עליה? ווייל מ'איז נישט בשמחה! וואלט מען געווען בשמחה, וואלט יעדער געווען א בן עליה'! (כל אחד יכול להיות בן עליה! ולמה אם כן אין כל אחד בן עליה? לפי שאינם בשמחה! אילו היו בשמחה, היה כל אחד בן עליה!).

<<< המשך מעמ' הקודם

ווען מען האלט שוין דא, איז דאס דער לכתחלה'דיגער פלאן!

אין אנדערע ווערטער: 'נאכדעם' וואס א מענטש האט געזינדיגט ר"ל, זאגט מען שוין נישט אז עס וואלט בעסער געווען ווען ער וואלט געווען א צדיק גמור, ניין! איינמאל מען האלט שוין דא, זאגט מען אז די תשובה איז א 'לכתחלה'! מען זאגט, אז יעצט האט ער זוכה געווען צו א געלעגנהייט פון אנקומען צו נאך א העכערן פלאץ - ווי ווען ער וואלט געווען א צדיק גמור! ווייל **תשובה איז א לכתחלה'דיגער תיקון וועלכער איז מתקן דעם חטא בשורש און איז מגלה אז עס האט אזוי געמוזט זיין! עס איז מגלה אז אלע עונות זענען גאר 'זכיות'!** עס איז א גרויסער פלא וויאזוי דאס ארבעט, און עס איז א טיפער ענין דאס צו קענען פארשטיין מיטן שכל הפשוט, אבער קודם כל דארף מען וויסן קלאר און אננעמען די דאזיגע הנחה - צי מען פארשטייט עס יא צי נישט - אז עס איז נישטא אזא זאך אז דער רבונו של עולם זאל מרחק זיין איינעם צוליב זיינע אמאליגע חטאים! פון דער רגע וואס ער טוט תשובה, איז ער אנגענומען און באליבטביים רבונו של עולם פונקט ווי פריער, און נאכמער פון פריער.

דער רבוש"ע נעמט דיר אינגאנצן אויף זיין אחריות!

אויפן שפיץ גאפל וועט מען עס מקרב זיין אל השכל: וויפיל א מענטש האט טאקע א בחירה אויף יעדן פרט, אבער **'אינעם גרויסן בילד' איז פארהאן א וועלט פון הנהגת ה', וואס דער רבונו של עולם - וואס ער האט באשאפן יעדע אידישע נשמה פארן תכלית הטוב - נעמט אחריות אויף יעדע נשמה, אז סוף כל סוף זאל ער אנקומען צו א תיקון בתכלית השלימות און ער זאל נישט פארווארפן ווערן!** און אזוי אויך בכלליות, וועט דער רבונו של עולם מאכן זיכער, אז כלל ישראל גייט בדרך הטוב און ווערט אויסגעלייזט פונעם גלות! און דאס אלעס איז געבונדן מיט תשובה; ווי דער פסוק זאגט - לגבי יעדן איד בפרטיות (תהלים צ, ג): "תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם", און ווי דער רמב"ם זאגט - לגבי כלל ישראל בכלליות (תשובה פ"ז ה"ה): "סוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין". פאר אונז מיינט דאס: אין דער רגע וואס א מענטש פילט א געפיל פון חרטה אויף זיינע עבירות, און ער שפירט אז ער איז נישט בכח אליינס צו פארריכטן אלעס וואס ער האט פוגם געווען און צוריקקומען צו א מדרגה פון א צדיק גמור, פון יענע רגע עפנט זיך אויף א נייער אור אין זיין וועלט - וועלכע רופט זיך 'אור התשובה', וואס דער רבונו של עולם איז אים מגלה א סוד: "איך האב דיר באשאפן און איך וועל מיר זארגן פאר דיין תיקון הנפש! **עס איז נישט דיין עסק, עס איז מיין עסק! אויב איינער דארף זיך פילן שלעכט, דארף איך כביכול פילן שלעכט פאר דיר! עס האט גארנישט צוטון מיט דיר! עס איז נישט דיינע 'קלקולים' און נישט דיינע 'תיקונים'**, עס האט צוטון מיט מיר! איך נעם עס איבער און עס איז אויף מיין אחריות!". און איינמאל דער רבונו של עולם נעמט עס איבער, קען מען טאקע שפירן מיט א רואיגקייט, אז עס איז אלעס געווארן זכיות און לכתחלה'דיג.

דער יצר הרע ביי בחורים: איך בין שוין אפגעסטעמפלט אויפן לעבן...

אינ'אמת'ן וואלט מען אפשר נישט געדארפט רעדן די סארט דיבורים צו בחורים, ווייל א בחור האלט דאך נאך בעפאר די התחלה פונעם לעבן. אבער וויבאלד דער יצר הרע ארבעט אזוי שטארק מיט זיינע תחבולות, און **ער איז מצליח איינצורעדן דעם בחור, אז ער איז שוין אן ערוואקסענער מענטש און ער האט זיך שוין אוועקגעשטעלט זיין מצב פארן לעבן, און ער קען זיך שוין נישט טוישן**, און ממילא איז דער בחור נאר פארנומען צו טראכטן וואס ער האט קאליע געמאכט... דעריבער האט מען נישט קיין ברירה, און מען מוז רעדן צו בחורים אויך דעם שפראך.

דו ביסט נאכנישט אפגעסטעמפלט - סטעמפל זיך יעצט אפ אלס א צדיק!

דער עכטער שפראך וואס מען דארף רעדן צו בחורים - וועלכע ווילן תשובה טון און מתקן זיין זייערע קלקולים - איז: "בחור'ל, דו האסט נאכנישט אנגעהויבן לעבן! דו האסט נאך א גאנץ לעבן פאר דיר! אין בית דין של מעלה שטראפט מען דיר נאכנישט ביז צו די צוואנציג, ווייל דיין דעת איז נאכנישט גענוג אנטוויקלט און דו האסט נאכנישט גענוג ערפארונג אין לעבן! דו האסט זיך נישט וואס צו באקלאגן: "אזא שאד אז איך בין נישט קיין צדיק גמור! איך וואלט דאך געקענט זיין א צדיק גמור!", ווייל דו ביסט נאך גארנישט! דו ביסט נאכנישט קיין 'צדיק', און אויך נישט דער 'היפוך' פון א צדיק! **דו האסט נאכנישט קובע געווען 'ווער' דו ביסט! דו האסט נאכנישט אנגעהויבן! בחור'ישע יארן זענען יארן וואס מען האלט אינמיטן נתחנך ווערן, וויאזוי 'אנצוהייבן' און וויאזוי זיך אוועקצושטעלן אויפן לעבן, נו, הייב אָן גוט! שטעל זיך אוועק אז דו ביסט יא א צדיק גמור!** דו דארפסט נאך בכלל נישט אנקומען צו דעם חיזוק, פון וויסן וואס תשובה קען אלץ אויפטון אויפן 'עבר', ווייל דו האסט נאכנישט קיין 'עבר' - דו האלטסט יעצט אינמיטן אויספארעמען א גוטן 'עתיד' בסייעתא דשמיא!".

ישר
718.484.2189

מערכת השיעורים
בארה"ב: **718.536.2347**
בארה"ק: **072-3323310**

כל הזכויות שמורות
למכון תולדות יהודה סטיטשין
אין להעתיק שום חלק מגליון זה בלי רשות המערכת

לקבל הגליון מדי שבוע במייל,
לסדר מוקד הפצה, ולתרומות:
gilyondoeihu@gmail.com - Tel. 347.662.3229